

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatálnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny felvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyorsz. (kinevezések; bajaink; szózat a dunatiszai csatorna tárgyában a külföldi tekintélyek után III; Árva, Liptó, Turóc és Tolna megyék közgyűlései; rövid közlések; ügybarátokhoz 's jóakaróimhoz! Török János; Árvamegyének jelentése a kebelbeli szegénység fölségállítására beérkezett k. adakozások miképeni kezelése iránt; a dunatiszai csatorna 's a magyar gazdasági egyesületek közgyűlési határideje; Kisfaludy-társaság; budapesti napló.)

Amerika. (Californiai hírek; tengeri vész; elegy.)

Portugália. (Lissaboni tudósítás az újabb mozgalmak 's miniszteri változásokról.)

Franciaország. (Folyamradások; mulatságok; újabb hadi készülétek Afrika felé.)

Spanyolország. (A' büntetési hirdetvény 's az angol követ által benyújtott óvás.)

Elegyhírek.

Értesítő; dunavizálás.

Magyar- és Erdélyország.

Őcs. 's ap. kir. Főlsége Rous hg altábornagyot, slavoniái kormányzó tábornokot, hasonló tisztviselésben Brünnbe áthelyezni, báró Hrabovszky János altábornagyot és osztálynokot pedig — titkos tanácsosi ranggal díjmentesen felruházás mellett — kormányzó tábornokká Slavoniába kinevezni legkegy. méltóztatott.

Őcs. 's ap. kir. Főlsége Fabini János gyógytanárt 's a pesti k. egyetemnél a' természet nyilv. rendes tanítóját 's kir. tanácsos' címmel díszesíteni; Szegedy Antal titlb. fogalmazót pedig a' fumei kir. kormányzóknél titlb. titkonnak kinevezni legkegy. méltóztatott.

Bajaink. Szép tulajdon a' türelem, kivált ha észsze és észelyes számításal van kapcsolatban. A' türelem lehet gyáva, és férfias, mondanunk sem kell, hogy mi ez utóbbiértjük; ennek szülötte a' kitartás, szilárdság, állhatatosság, melly háromnak ismét factuma: a' diadal. A' magyar nemzetnek sokszor volt szüksége férfias türelemre, beszéltek ezt a' történetek, gyakorlá is azt mindenütt, hol egyebet tenni az idők viszontagsági nem engedtek. Vizsgáljuk alkotmányunkat, törvényeinket, 's ezek heterogen füg-gelékkeit, 's érteni fogjuk.

Egy nemzet életében a' boszus fellobbanás, az ernyedetlen küzdelem is türelemnek mondathatik, mert a' kérdések vitatása időt emészt, a' vélemények megállapítása nem apró pillanatok műve, 's mig törvényé szentesítettnek, évek enyésznek el. Mi gyakran megesisik, hogy a' kor kívánatai néha csak akkor emeltek el méltóságra, midőn már az idő kimondá felettök itéletét; innét következik az elégtelenség, nyugtalanság, gyanu 's más egyéb.

Magyarországban, miként a' világ minden nemzetei közt, voltak pártok mindig, de ezek a' mostaniakhoz irányuknál fogva sem hasonlíthatók. Akkor nemzeti reform nem foglalkodtatá a' törvényhozókat, akkor jogokról le-wondás, vagy azoknak milliók irányábani terjesztése nem fejtegettetett. Aristokratia volt minden párt, 's elágzásukat személyes érdek okozá. Ma másként állunk. Egyik fél igazságos akar lenni mindenben, hódolni kíván az ember-'s a' természetada jogoknak; ez az alkotványosságot nem magyarázhatja ugy, hogy e' fogalomban a' milliokból álló többség csak mint a' tehetős minoritásnak eleven eszköze tudassék be. Akarja: hogy mihelyt valaki embernek születtek, adassanak meg neki az azzal járó emberjogok is; 's mihelyt valaki alkotványos szabad ország polgára: élvezze a' polgári jogokat is akadályozás nélkül, mihelyt valaki terhet visel, adassék neki tulajdon, honnét a' terhet emelhesse. A' másik fél is igazságos akar lenni, de exceptive; szereti emberfeleit mint embereket nézni, 's nem is bánja: ha egyik másik közülök vagyonos, vagy jól érzi magát, csak ne követeljen, mert szolga szájába követelés nem illik.

Jogokat kell adni, vagy nem adni. Ez a' vitatárgy. Hogy a' kérdés kellőleg tárgyalathassék, türelemre, észelyes számításra van szüksége egyik félnek ugy, mint a' másiknak. Különösen: hogy a' szerepeket ne cseréljék föl, a' ezélt ne téveszszék el 's a' felvett témát ne zavarják össze. Hol e' hibás tapintat a' pártok küzdelel föllep, ott a' reform sikeres kivitele elenyészett, ott csak a' kedélyek zaklattatnak fel, csak lélekhaborodás eszközöltetik, csak gyanu és bizalmatlanság támasztatik. Mondanom sem kell pedig, hogy ezekkel mindent inkább elérhetni, csak a' ki-tüztött ezélt nem.

Van ellenzékünk, 's vannak conservativeink. Tisztelet ez utóbbaknak is! Az ellenzék sürgeti, vitatja a' reform-ker-déseket népi szempontból; a' fentartók aristokratiai érte-lemben akarák védeni; 's mi történik? Tényt mondok, mit a'

mai napi élet igazol. Ifju Szabó Pál megszökik, 's a' con-servativek, kik magukat fontolva higgadtan cselekvőknek mondják, oda hagyva a' főnebb nevezetűk tért, ezen esethez 's vele a' magyar kereskedelmi társasághoz fordulván ugy fogják ezt fel, mint oppositionalis kérdést, vagy mint ellen-zéki veszteséget. Mondják ugyan: hogy itt az egész ország veszített hitel dolgában, de e' veszteség azért mégis az ellen-zéké, az ország csak ezt okolhatja. Miért? mert ifju Szabó Pál megválasztását a' 'rsaság alapítói közösen eszközlék, mellyre felhatalmaztatása v é l e m é n y s z i n e z e t nélkül közgyűlésben határozatilag mondatott ki, mert ott épen ugy szavazott reá a' conservatív, mint az ellenzék; mindkettő belizett pénzénél fogva egyiránt levén érdekelve. Ez oka, minélfogva az ellenzék országos veszteséget okozott!

A' conservatív sajtó még itt nem állapodik meg, ha-nem tovább megy. Egyes személyeket támad meg, mint fe-jeit az oppositionnak, járatlanságot, státuszgazdászati tudat-lanságot, 'stb. 'stb. vet szemökre; sőt profanus kezekkel nyul a' becsületesség szentélyébe is, nem kerülve a' gyanusítás aljas modorát. Ki mondja nyilt szavakkal csupa embersze-retetből, mikéért nem bánják ok — a' conservativek — ha ezek — az ellenzékiek — még is ör ü l n e k 's mind ezt azért, mert ifj. Szabó Pál megszökött, 's mert ifju Szabó Pál ellenzék volt. Hatalmas okoskodás a' státuszlogikában! Vádolnak: hogy az ellenzék nem képes — magára hagyat-va — semmi közintézetet szerencsésen átvinni; 's esudál-koznak, hogy ezt más nemzetek tehetik is, teszik is; 's a' jámborok megfélekednek a' viszonyokról, mik nemzetek, 's kormányaik közt vannak; 's meg a' türelmetlenségről, mi a' conservatív féltől oly bőven származik.

És ha mégis elfogulatlan pillanatot velünk fenálló in-tézetekre, avagy nem a' haladó párt tetterejének világos tanúji é azok? mutathatnak é fel a' fentartók csak egy pat-kószeg-verő intézetet, mit ok létesítének? Mire való tehát egy alávalónak tették ezek hibájaul betudni, 's pedig olyanoknak, kik a' honfiségről bizonyos szép 's más utcaizainak is épületes leczkét adhatnának. Ha az ellenzék nem lép föl olly erőlyel, mint minővel föllépett, ma nem irnánk ezer nyolez száz negyvenhatot magyarul, sem nem viselnék hazai szö-veteket, de nem is olvasnók törvényeinket magyarul, mert ezt a' conservativek épen nem igyekeztek testesíteni.

A' politikai nagy és szép tárgyak vitatásáról tehát ide a' gyanusítások legsilányabb fajához fordult a' conserva-tív sajtó. A' hibás lépést maga is észrevév 's hogy megbá-nása késő ne legyen, rögtön fordulást tesz 's egyik organu-mában *) következőleg szól az alkotványos jogait védő mo-sonyi ellenzékhez: „ugy látszik, az ellenzék már megunta az alkotványos életet. . . . Illy önkénykedő bitor csoportnak nem alkotvány, de z s a r n o k i v a s p á l e z a v a l ó Hát ide akarják önk juttatni szép hazánkat? . . . Á r u l ó k — Illy körülmények közt kétszeres szükség, hogy a' con-servativek ki t ü n ö k 's erőlyesek legyenek“ 'stb. No urak! önk igen világosan szóltak sajtó jellemökről. Ezt egy ellenzék sem mondta soha sajtó utján politikai ellenfelének azért, mert egy véleményen nem lehettek. Soha egy ellen-zéki sem volt, ki megfélejtkezve a' szabad polgári jogokról, a' szólás-szabadságról; á r u l ó n a k bélyegezte volna el-lenfelét, és zsarnoki vaspálcát kívánna alkotványos ország-ban alkalmaztatni.

Erről ezuttal elég ennyi; 's még csak azt kérdem ö-nöktől: ki részén van a' türelem, az észelyes számítás? Te-gyék szívökre kezöket, 's mondjanak m e a c u l p á t .

Egy ellenzék tag.

Szózat a' duna-tiszai csatorna tárgyában a' külföldi tekintélyek véleményei után. (Folyt.)

4) Illy gyenge ellenvetések után folytatólag fölösle-gesnek tartja Klenze ur a' vizeró hatályosságának határát nyomozni, és hasonlóan fölöslegesnek tartja B. ur ezen rendszerre alapított költségvetését tárgyalni: mindazáltal alább azt állítja, miszerint feltéve, de meg nem engedve, hogy a' vizeró legszerencsésebb sikerrel használható, a' csatorna nem 6, hanem 14 millió pftba fogna kerülni.

Itt K l e n z e a' vizerót mind a' mellett, hogy nyiltan meg nem engedí, tacite mégis üanepélyesen elismeri; mert számítását a' határozottan felállított 14 millióra bizonyos a-lapból kellett merítenie, és egyszersmind calculálni kellett, mennyit fogna a' viz dolgozhatni a' létező körülményekhez képest? különben azt vethetné ellen valaki: miért kerül a' csatorna Klenze szerint épen 14 millióba és nem 6ba vagy

*) Nemzeti Ujság 379. szám.

20ba, a' vizeró használata mellett. Ha pedig e' szerint a' viz munkáját számítás alá tudja és akarta venni: lehellen annak munkáló erejét is tagadni; különben ollyast állit határo-zottan, minek valóságát megmutatni nem képes, és határo-zottan sem lehet állítani, 's ha mégis határozottan állítja, a' legnagyobb ellentétben áll önmagával.

5) Előterjeszté Klenze, miként B. ur terve egészen em-beri kézzel kiásva 50 millió pftba kerül; azonban állóvízü csatorna kisebbszerü 11 millióba, nagyszerü 14 millióba, és ha a' viz felszivattyuzására gózeró használattik, kisszerű csatorna 6 millióba, nagyszerü 8 millió pftba kerül.

K l e n z e B. csatornájának, mely költségét 50 mil-lió pftira teszi, kiásandó földtömegét 16 millió köb-öltre szá-mítja*), saját nagyszerü állóvízü csatornájának — mellyet 14 millió forintba kerülni mond, köb-tartalmát 4 1/2 millió köb-öltre számítja. 'S ha most meggondoljuk, miként B. ur folyóvízü csatornájának feneké 100 öltre 4 vonat hanyat-lással, közép számításal mintegy 9 mérföldben legfeljebb 10 — 12 lábbal leszen mélyebb Klenze nagyobbszerü állóvízü csatornájánál: lehellen a' két, nagyszerüségre különben e-gyenlő csatorna földtömege és költségviszámítása közt léte-ző roppant különbségen nem álmélkodunk. Bizony, bizony mondom, Klenze ur nehézségei egytől eddig csak újabb ki-adásai a' Vásárhelyiféléknek; mert az említett 10 — 12 láb-nyi nagyobb mélysege B. folyóvízü csatornájának Klenze ál-lóvízü csatornájánál a' földtömegben legfeljebb 2 millió kü-lönbséget tehet.

A' számítás könnyü, bár ki is meggyőződhetik. 'S a-zért Klenze szerint is B. csatornája köbtömege legfeljebb 6 1/2 — 7 millió ölet tehet. Ezt Klenze urnak nolle velle meg kell engednie, ha csak önmagával ellentétben állani ismét nem akar. Imez állításom valóságát bizonyítják a' hollandi mérnökök, kik 78 tételben legrészletesebb felszámításal a' folyóvízü csatorna tömegét 100 öltre 3 vonat esettel 6 3/4 mil-lió köb-öltre teszik, pedig alólról fölfelé 14 láb magasságig kettős, azonfelül másfeles oldalrészt, és egyegy öles pan-dalokat vesznek. C l a r k 8 1/2 millió köb-ölet számit Beszédés 5 1/2 milliót; én pedig mint a' B. P. Híradóban 's ezen lapokban látható, másfeles oldalrészüvel a' legkisebb rész-letekig terjeszkedve, 7 millió köb-öltre számítam a' csator-na földtömegét. Mindezek annyira mennyire igen közelite-nek egymáshoz; a' létező csekély különbség onnan ered, hogy B. folyóvízü csatornánál 1/4 oldalrészt elegendőnek tart, midőn Clark ur, ki egyébiránt csak általánosságban fe-lületesen számítja a' földtömeget — nagy oldalrészt vesz, és mint alább látni fogjuk, a' szükségtelen agyagozás vé-getti ásásokat is ide számítja. Mindezekből constatirozhat-juk, hogy a' csatorna kiásandó földtömege 7 millió köb-ölet teszen, 's így Klenze ur 16 milliója 9 millióval devalváltat-nék. Nem csuda tehát, ha 50 milliót hoz ki költségvetésé-ben is, és még inkább nem fog esudálkozni a' tisztelt olva-só, ha nyilvánosságra hozom, miként Klenze az előre lát-hatlan esetek fejében tartaléktarra B. terve költségére kö-zel 7 millió pengő forintot ró, többet egy harmadánál a' hol-landi mérnökök összes költségének, és többet azon egész költségénél, mellybe egy kisebbszerü csatornát gőzszivattyuk alkalmazása mellett, saját tervezete szerint kerülni mond !!!

*) Megjegyzendő, hogy B. ur tervében három csator-na-feneket jelölt ki. Egyet 12 lábbal alább a' budai vizpéc 's fokán alul, gondolván, ha egyszer a' viz nagyobb tömegéről rendelkezhetni, könnyü a' csatornát ime mélysegre kiképezet-ni; ezen nagyobb mélysegi csatornáját tehát nagyobb rész-ben vizeróre bázirozta. A' második csatorna-feneket 7 láb-ra tette a' 's alul, miután felszázados tapasztalatok után bizo-nyos tudomására jutott, hogy a' Duna vize legkisebb állása akkor áll be, mikor a' vizpéc 2 lábát mutat, 's e' szerint még ekkor is 9 láb mély vize lenne a' csatornának, mellynek fe-nékesetét 100 öltre 4 vonatra állapítá. 's ezen tervét vették a' hollandi mérnökök is vizsgálat és bírálat alá. Azokra nézve, kik a' vizerót végkép tagadják, ad még B. ur harmadik csatorna-feneket, melly szinte 7 lábba lenne a' 's alul, de 100 öltre csak két vonat hanyatlással vitetnék, 's ezt azon esetben ajánlja, ha a' vizerót nem használva, a' csatornát azonnal e-gész szélességre 's mélysegre kellene kiásni. Meglehet, hogy Klenze az elsőt vette számítás alá, de azt méltányosan tiszta szándékkal nem vehette, mihelyt a' vizerót nem használva, a' csatornának egészen emberi erővel kiásatását feltételez-te, mert csak az lehet a' kérdés: mennyibe kerül egy nagysze-rü, például 8 ezer mázsányi hajókhöz alkalmazandó folyóví-zü csatorna B. terve szerint? és ekkor mindenesetre a' má-sodik csatorna-feneket kellett számítás alá venni, mint vet-ték a' hollandi mérnökök. De ha az elsőt vette volna is Klen-se számításba, azt is vagy szándékosan, vagy hibából törté-netesen tulságig rugtatta föl. — H. J.

Ez már mégis csak roppant bollása egy bíráló tekintélynek, midőn a hollandi mérnökök és Clark is 250 ezer p.ftotszámít a véletlen esetekre. Klenze ur, hogy czáfoló szándékát jobban palástolja, eszélyesen teendő vala, ha saját tervezeteiben az állóvízi csatorna költségeire is hasonló nagy summát ró a véletlen esetek fejében; azonban ezt nem cselekszi, hanem jónak látta jelenteni, hogy az állóvízi csatornánál minden tulás és illusio nélkül tette a költségvetést, tehát nem tulás és illusio nélkül B. tervénél! Oh szerény vallomás, oh dicsérendő őszinteség!

Mindamellett azonban, hogy olly bőkezűleg adakozó B. terve költségére, arra figyelmezteti a társaságot, hogy egész bizonyossággal így sem mondhatja meg a csatorna költségét, mert az sokszor háromszor és négyszer is föllümulja az első kivétést! Boldog isten! 7 millió pft tartalék mellett is illyesmit állítani, vajmi gyenge ítélet-szerű jellegzetes ingadozásra mutat. Ezeknél fogva végre azt javasolja, hogy a t. társaság, ha a szarítás, malmok, öntözés és a csatorna többi előnyeiről lemond, vasutat építtessen Szeged felé, mellynek költségét loerőre, közel 6 millió pforintra számítja, ha a végrehajtás előleges számításait véleménye szerint itt is háromszor vagy négyszer többre nem rugtatja! A vasutára nézve alább adandjuk elő nézeteinket.

Mindezekből világosan kitűnik, mikint Klenze ur még a revisio előtt Vásárhelyi ur irataival felfegyverkezve a azok ellenséges szellemétől illetve, inkább czáfolólag minden képzelhető és nem képzelhető nehézség előgördítésével, és nem önállólag a hollandi mérnökök modorában lép föl B. terve bírálására; de máskülönb is látnivaló: hogy a tétovázás bélyegét viseli egész jelentése, az erős határozott ítélet helyett. Azért mindjárt eleinte, mintha eljárásának már fixirozott céljával s eredményével lepett volna föl, nem is méltatta a csatorna-vonalat különös vizsgálatra, mi pedig egyike a legfőbb eljárásnak a tervezet kelő megbíráhatására, hogy a helyszíni körülményekbe avatva alaposan ítélni lehessen. Klenze csak másfél napot áldozott a csatorna néhány pontjain megismerésére.

Mielőtt Klenze urtól bucsut vennék, egy pár pontjára szükségesnek látom még a feleletet. Azt mondja Klenze, hogy B. ur az emberi kéz segélyére csak 74,500 p.ftot számított, és így csekély számítás után meglepetéssel látia kellene bizni. Itt tévedésben van Klenze ur, mert B. ur évenként számított annyit, tehát hat év alatt 447,000 p.ftot és pedig a rövidebb csongrádi vonalra, melly öszlettel, 15 p.krral véve egy napszámot, fedeztetnék öszsesen 1,788,000 napszám. A hollandi mérnökök szerint egy munkás naponként képes lefelé hányni 8 köb-ölet; mi csak 3 — 3 1/2 köb-ölet vegyünk egy napszámra a víz-erejét elősegítendő munkánál, e szerint megnyernők a csatorna ásási földtömeget 6 millióba köb-öl körül, mi épen meglepetést előidéző képtelenség.

A hidakra nézve Klenze mondja, hogy B. ur szerföltt keveset számított. B. ur egyszerű ideiglenes gazdasági hidakat, fenýüből 1600—2000 p.ftért felállíthatókat ajánl, míg a csatorna elkészülte után a már huzott jövedelemből nagyobb szerük s állandók építtetnének. De nem is szükségesek olly széles és magas hidak minőket Klenze 40—80 öl hosszúságra építtetni feltételez, mert a mélyebb szakaszoknál a csatorna partjait bevágni, és a hidakat, a nagyobb hajókra tekintettel, sokkal csekélyebb szélességre és magasságra lehet építeni.

Vizsgáljuk Clark ur nehézségeit:

1) Clark ur a csatorna terve pozitív bírálására szükséges adatok hiányáról nem panaszkodik ugyan, mint Klenze ur, de a vízmennyiség felől mellyről rendelkezhetni, ugyan, semmi bizonyos adatok elő nem terjesztvén, mindenek előtt mélyebb furatásokat tartott szükségességeknek, hogy a feltalálható vízmennyiségről, és a földrétegek mineműségéről alapos ismeretekhez juthasson. Ezt igen helyesen cselekvé. A rendelkezhető vízmennyiségről csak azt jegyzem meg, hogy bizonyos adatok a tájbeli vízmennyiségről — mellynek jelenleg a furatások után is nagy bőségére bizton számíthatunk — nem adathattak, de a dattak Dunából a csatornán átfolyó vízmennyiségről, miről Clark ur egy kis számítás után maga részéről is tökéletesen meggyőződhetett.

2) A furatások által, mondja Clark ur, kiderül, hogy a csatorna vonalán nincs sem szikla sem kőréteg, hanem mind végig barnás és kékes homok, melly folyékony mint a víz (?) S ezen körülményben látja ő B. ur tervének legnagyobb akadályát, mert fel nem teheti, hogy a homokdomboknak 24 (ang.) mérf. során, mellyben 4 lábnyira sem hathatni alá a nélkül, hogy a partok be ne dűledeznének, — egy csatornameger kimosassék.

Előtűnk fekszik a Clark ur által megrendelt furatások eredménye. Ezzel czáfolja meg Clark ur saját állítását; mert abból világosan kitűnik, hogy a csatorna rétegei egy részben — főképp a viztartó völgyelet mélységében — a-

gyagföld; egy részben barnás és kékes homok, tehát nem végiglen. Hogy pedig ezen tisztább homokos réteg is vízfolyékonyasága volna, tagadom az előtűnk fekvő furatásokból, mellyek mutatják, hogy eső nélkül a legnagyobb mélységig lemehtek a furatással, következésképp a homokos réteg is kiállotta a függőleges furatást, mi nem történhetnék, ha vízfolyékonyasága lenne. Igaz ugyan, hogy két helyen, nevezetesen: bugaczi pusztában a Szekerczés tó alsó szélén, és möriczgáti és szentlászlói határvonalon eső nélkül nem lehetett fúrni, de mindamellett itt sem mondhatjuk, hogy azt tenni nem lehetett a vízfolyékonyasága réteg miatt; mert több furatás közt néha megtörténik, hogy az 5—6 öl mélységre lebakolt csövek elrepednek, vagy öszseshorpadnak, és megtörténik, hogy a furatás vizeret metsz át, melly aztán feltolja a furás üregébe a homokot, és egy időre nehezíti a további lemenetelt. Illy helyeken biztoság okaért még egy próba-furatást szükség tétetni. S e szerint a fenebb említett két helyen sem állíthatjuk az említett okoknál fogva egész biztossággal, hogy vízfolyékonyasága rétegek léteznének, mert ezen helyeken, mint a csatorna legmagasabb szakaszában, csak hat ölíg kísértetett meg csövek használatával a furatás, holott mindjárt azoknak szomszédságában, nevezetesen az orgoványi határ alsó szélén, a bugacz-möriczgáti határon, a sz.lászlói pusztá alsó határvonalán csövek alkalmazása nélkül 9 és 10 öl mélységig történtek a furatások, és pedig részint tiszta kemény agyagos, részint kevés homokkal kevert kék agyagos rétegeket mutatólag.

Azonban feltéve — de meg nem engedve — hogy a csatorna vonalában néhol folyékony rétegek is léteznének, még úgy sem gördíthetni olly nehezítő akadályokat elő, minők Clark ur előtt rémlenek. Tapasztalás tanítja, hogy ha az olly rétegek mélységére sülyesztetik a csatorna feneke, ebben nem tolhatja fel magát mint a furó függőleges üregében; mert a források a mélyebb csatornába lehuzatnak, és a csatorna által eszközlött könnyebb lefolyhatásuk miatt hamar kiapadnak és könnyező folyékony rétegek is consolidáltak. Állításom valóságát tapasztalhatják, kik nagyobb szarító csatornák ásatása körül foglalkoztak.

A Duna és Tisza között 3—4 öl mélységű ásásokat láttam, és egy helyen magam is ásattam, pedig nem több mint 1/2 oldalrészével tiszta homokban; az ásás oldalai szilárdul megállottak, és csak a téli fagyok által leszaggatott partszélek omladoztak kevésé. Továbbá, ha vizsgáljuk az e vidékben ásott mélyebb kutakat, látni fogjuk, hogy rossz kávázzal függőleges oldalakkal állanak, mit tapasztalni nem lehetne, ha a csatorna oldala folyékony homok lenne. Máskülönb is tapasztalhattuk, nem ritkán, hogy a tiszta, de öszszetartó homok — minő a kérdéssel csatorna vonala felső rétegeinek legnagyobb része — meredekebb oldalrészűt áll ki, mint sok faja az agyagföldnek.

Uram, legyünk igazságosak és őszinték! Egy időben az ellentétben azt veték a csatorna létesíthetősége ellen: hogy kő is lehet a csatorna vonalában. Im most, midőn a furatások ellenkezőt és szerfelett kedvezőt bizonyítanak a folyóvízi csatornára — mert az agyaggal kevert homok a víz ereje által legkönnyebben mosatik el, és maga a finom tiszta homok is könnyen eluszik a közel három láb sebességű vízben, im most, midőn a furatások az állóvízi csatorna-építést lehetetlennek mutatják, megfordítva a köpenyt azt mondják: ép ezen körülményben — (a homokos földben, melly különben legkedvezőbb a vizerőveli dolgoztatásra) — látják legnagyobb akadályát a csatorna létesíthetőségének! Itt a pataknál ivó farkas és bárány jut eszembe.

Clark ur személyesen a csatorna vonalát nem látta, csak mások által nézette meg, és mégis azt mondja, hogy józan észszel föl nem teheti, hogy a homokdomboknak (?) 24 (ang.) mérföldnyi során egy csatorna-meder, a partok dűledezései miatt, kimosathassék. Ez már, bár milyen értelemben vegyük is, szerfelett nagy túzással van mondva; mert topographiai tekintetben a csatorna alacsony, turjány legnagyobb részben egyenes földzeten húzódik, és nem homokdombokon 24 mérföldnyire. A csatornának mélyebben vezetendő viztartó völgyeletét tekintvén, 5—6 mérföldnyi távolságban a csatorna-vonal emellett földhátra esik ugyan, de ez is a környező vidékhez képest, egyenes alacsony fekvésű, és mint furatások eredménye mutatja, nem homokdombokból álló földzet.

3) Beszédes ur, mondja Clark ur, navigliót tervez azon oknál fogva, mert malmokat is szándékozik építeni, de hogy olly folyócsatorna nem alkalmas a hajózásra, mutatja minden nagyobb folyó Európában, kivált a Duna, mellyen a hajók vontatása tetemes erőbe és költségbe kerül; a malmok előnye tehát nem pótolná a nagyobb vizeses által a hajózásnak okozott károkat.

Itt Clark urat a hollandi vízmérnök terve áttekintésére hívom fel, mert úgy látszik, Clark ur nincs tisztában: hogyan lehessen folyóvízi csatornát — mellyben a per-

ezenkint lefolyó vízmennyiség mellékesen gépek hajtására is alkalmazható — olly rendszerrel építeni, hogy sebessége és vizesése csekély legyen, és a vontatási erőben is csekély legyen a különbség az álló- és folyóvízi csatorna közt. Clark ur fenebbi állításából világosan lehet következtetni ama nem kis meglepetést okozó balvélekedést, miszerint egy csatorna vízének, mihelyt folyó, kisebb sebessége nem is lehet, mint más európai nagy folyónak, vagy a Dunának, mintha bizony minden csatornai folyóvíznek sebességét tetszés szerint mérsékelni nem lehetne. Álmélkodásig csudalom, miként származhatnak olly ellenvetések Clark ur európai híri neve alatt!

A folyóvízi csatornát némellyek tán úgy tekintik, mint egy ragadozó, szabadon hömpölygő folyót, és átgondolni nem képesek, vagy nem akarják, hogy a folyóvízi csatornának, ha egyszer völgyelete kibővítettett, a feneke csekélysége, a sok vízszekrény, fenékzúgók és toroki épületek által annyira korlátoztatik és kisebbitetik sebessége, hogy hajózásakor csak szelid, alig mozgó vizet tart völgyelete. Valóban az ollyen erőszakosan feltölt nehézségek, mellyekre az ember nem tudja: nevesse é, vagy boszszankodjék é, a bíráló tekintélynek a csatorna tárgyában czélul tűzött felvilágosítást és kiegyenlítést terjesztő szilárd lelkületére aligha mutatnak.

4) Clark ur a csatornából kiásandó földtömeget 8 1/2 millió köb-ölre teszi, midőn a hollandi mérn. legrészletesebb számítás mellett 6 3/4 millióra veszik. A különbség egy része a szerfelett nagy oldalletek, túlságosan nagyított szélességéből eredhet; más része, illetőleg fél millió köb-öl onnan származik, miszerint Clark ur a csatorna egész mentiben bizonyos magasságra téglaport s agyagföld-keverékből eszközlött kiagyagozását a csatorna oldalainak szükségesnek tartja, mellynek helye kiásatását fél millió köb-ölre, költségét pedig közel 6 millió p.ft-ra számítja. „Ezen agyagozás folyóvízi csatornánál fölösleges, mit a hollandi vízmérnök is — kiknek a furatások eredménye B. ur által megküldetett — egészen szükségtelennek tartanak, mert a csatorna viztartó völgyelete nagy részben agyagra jó, és csak kevés helyen agyaggal kevert homokos rétegek közé, mellyek ha eleinte csekély vizet képesek volnának is elszíni, „minthogy a Dunából a toroki épület által tetszés szerint eresztetik a vízmennyiség a csatornába,“ a lehető csekély vízvesztéséig kárt nem okozhat, sőt rövid idő alatt ezen rétegek is a színetlenül lefolyó víztől beszínák magokat s vizellenes oldalakat képeznének. Ha tehát az agyagozás munkáját és költségét kiveszszük mind a földtömegeből, mind a költség-számításból, és Clark ur 8 millió köb-öl földtömeget a hollandi mérnökök szerint veszzük, Clark ur költségvetése igen a hollandi mérnökökhöz vág.

5) Clark ur figyelmeztet arra is, hogy a vonal azon részén, melly olly nagy mélységre fogna ásatni, az állomási és rakodási helyek tetemes költséggel épülhetnének. A csatorna oldala tán csak nem fog egész hosszúságban állomási helyekké alakíttatni, minőlfogva „a bugaczi emellett környéken 3—4 mérföldre a költséges rakodási helyek elmaradhatnak“ már csak azért is, mivel a környező városoktól különben is távol esnének. A csatorna emellett szakaszaiban állomási helyeket lehet építeni Ágasegyháznál Kecskemét irányában, és Majsánál, hol a földzet már 4—5 öllel alacsonyabb. Azonban, ha nem fényűzéssel építtetnek az állomási helyek, úgy hiszem, sokkal kisebb költséget igényelnek a csatorna legemellett pontján is, mint Clark ur képzeli.

6) Folytatólag mondja Clark ur, hogy a folyóvízi csatorna helyett inkább Vásárhelyi ur szerint ollyant javasolna, melly által a mély ásás megkíméltetnék, és a víz magasabb tájakra gőzerő által fölemeltetnék. Hiszem, mert ez elejétől fogva saját eszméje volt. Azonban a furatások után ettől eláll, mert annak létesítése lehetetlen, mint az e lapokban is közölt értekezésem Vásárhelyi urnak még mult évben, a furatások előtt megjósolta, minthogy már akkor is tökéletesen ismértem a kérdéssel csatorna földzetének alkatát. S ezek után végre Clark ur is a vasut-építéshez hajlik, miről majd bővebben. (Folyt. köv.)

Árvamegyei közgyűlés. Ns Árvamegyének sept. hó 22kén megnyitott, s főispánhelyettesi elnöklet alatt tartott közgyűlésén főbb tárgyak Pestmegyének a nádori ünnepély — és Szabolcsnak a főispánok törvényszék-keni elnökösködése érdekében érkezett levelek voltak. Az elsőre nézve a felszólítás mondhatni közörmű- és helyesléssel fogadtatott, az árvamegyei rendek mind a három — a küldöttség által tervezett emlékpénzt megrendelék, s egyszersmind főispánhelyettes ur indítványára határozatlan is kimondák, miként a nádori felszólítás ünnep napján a rendek — az öszses megyei néppel egyetemben — nemzeti fényes öltönybe öltözködve templomba sereglenének öszsze imádkozván a teremtohez: nyujtán a magas férfiu hasznos életét az ország javára még meszsziire. E nap egy-

szersmind nemesak a jegyzőkönyvekben, hanem a nép szívében is ünnep legyen, 's hogy ez ne hallomás, de meggyőződés után is tudja, miről leend ez alkalommal tulajdonképen szó, tehát egyházi beszéd is tartassék, mely a magas hivatalnokot érdemei szerint ismértesse, melyek nevét örökítik. A' rr. — minthogy magyar öltözetben sereglendének össze, egyszersmind czélszerűnek tarták, ha ezen egyházi beszéd is a' nemzet nyelvén szóland a' nemzethez; mivel azonban nemzet és nép nálunk még két külön egész, vagy inkább species, 's midőn nemzetet mondunk, nem érteljük oda a' népet — így levén ez értelmezve Árvamegye zöldsztalánál; 's midőn azt akarjuk, hogy ezen rendkívüli és valóban ritka ünnep fontosságát ne csak a' nemzet, hanem a' nép is felfogja, tisztelje, és örökítse, e' nép pedig nemes Árvavármegyében tót levén nem érti a' nemzet nyelvét már csak azért is, mert ő nem nemzet, hanem nép, megállapított: hogy a' beszéd és ének a' rég ohajtott ünnepnapon tót nyelven tartassék a' nép iránti megelőzésből. Vajha Árva rendei mindig ilyen szíves megelőzéssel lennének a' nép iránt akkor is, midőn nem egyházi beszéd, és templomi ének forog szóban, hanem egyéb, például: urbérváltás, népképvelet, népnevelés stb. Reméljük azonban, hogy a' hatalmas korszellem e' tekintetben segített rajtunk, helyreütemdi a' késedelem-szülte bajokat, miként segített már annyi más dologban ügyesbajos intézkedésinken.

Szabolcs levelét is kegyelettel hallgatók's jónak látták volna biz azt egész terjedelmében a' felhívás szerint elfogadni 's maga idejében vele élni; de a' következetesség is latba tétetett, 's mivel ez érdemben Árva rendei már közgyűlésileg határoztak, nem tarták lovagiasnak újabb határozás által magukat szándékos dilemmába hozni. Mennyiben azonban e' kérdés a' jövő törvényhozás szóba hozhaték, a' rr. utasítani fogják követeiket: miszerint a' megyék rendszeresítését szavazataikkal sürgezzék, 's igyekezzenek világos törvényt eszközölni olyat, mely a' főispánok adminisztratív és bírói jogait és kötelességeit categorice és praecise kijelölje. Egyszerre ennyi is elég. E' tárggyal némi kapcsolathat megemlített neheztelőlég azon főispánhelyettesi tett is, minél fogva ő mlga a' törvényszéken eskütből szbirót helyettesített, ki mint ilyen el is járt, ez ellen a' rendeknek hasonló nagyobb önkénykedések kikerülése tekintetéből szükség okavodólag felszólalniok. Adminisztrator ur azonban a' már már gyulongo kedélyeket megnyugtató az által, hogy ő ezt más alkalommal nem teendi, tudván azt, hogy illyesmi cselekedni jogkörén kívül van; ezuttal is csak k e n y t e l e n s é g b ő l t e v é a z t, mert kérdéses törvényszéken egy szolgabíró sem jelent meg. E' nyilatkozat alkalmat adott a' közgyűlésnek utasítani főispánhelyettes ő mlgát: det operam, ne quid detrimenti patiatur comitatus; azaz: hagyják meg a' szolgabírónak, hogy törvényszékekről — hova ex offo megjeleniök kell, el ne maradjanak. Mi azt hisszük, hogy ezt inkább a' közgyűlés maga tehette volna meg direkt — övé levén a' megyei tisztikar.

Liptómegegyel közgyűlés. Liptómegegyének rendes évnegyedes közgyűlése october 12kén 's következett napjain tartott főispáni einöklet alatt. Főtárgyát e' gyűlésnek az évi szük termés 's az innét következő népinség megelőzése tevé. A' megye főorvosa jelentést nyújtott be a' közgyűlésnek a' burgonyatermés állapotáról, romlottságáról, 's a' módokról, mik által a' burgonya további rothadástól megmenthető. Ezen mentő módok, minök száritás, keményítívő felkészítés stb. után — nagy aggodalomra függesztetett a' jelentéshez még az is, mikép az ép és egészséges burgonya már most olly csekély mennyiségben találtatik az adózóknál, miszerint ha mind megmentetheték is az elromlástól, azért az é h s é g m é g s e m k e r ü l h e t ő k i. Ezen egyenes kijelentés nagytá a' már enélkül is felébredt aggodalmat, a' rr. tehát jónak látták minél hathatósabban fogni a' dologhoz, 's ha már nem háritahaják el azt, legalább azt eszközöljék, hogy készületlen 's váratlanul meg ne lepeessenek; azért is a' burgonyamegmentési módokat körlevelek által a' néppel közlendőknek hatázzák, hogy eként mi még megmenthető, ne vonassék el az éhez az ajkaktól; mivel pedig ezen intézkedés a' mostani körülmények közt késő is, elégtelen is, egy választvány kiküldetése találtott czélszerűnek olyatén megbizatással, miszerint az helységenként eljárván az adózókat írja össze 's kéznél levő élelmiszereiket mennyi-'s minőség tekintetében; nemkülönb az evök számát, 's ezek nyomán azt: mennyire lenne még szükség a' legiszonyubbnak eltávolítására, a. t. i. hogy emberfeleinket éhen haláokolni ne lássuk. Mivel pedig vitatás alá nem vehető dolog az, hogy a' még szükségesek beszerzésére nincs elég pénz azonnali rendelkezésre egyszersmind megbizatott a' mondott választvány az iránt is, hogy készitene javaslatot: miként lehetne a' nemeseket a' népinség könnyítése végett egyenes és kötelező adakozásra felhíni, vagy inkább szoritni; addig is pedig a' tehetősbekezt szölni fel teendő önkéntes adakozásra, mely ígéretekéről irott bizonyítvány vétessék; mind

ez a' december 14én tartandó közgyűlésre tárgyalás végett adassék be, mikor megyei kölesön-kieszközlés végett felírás leend határozandó.

Itt önként ezen kérdés merül fel az olvasó előtt: hol olly világos és ijesztő jelekkel közel az inség, mint az előadottak nyomán Liptóban, vajjon minek ott a' közgyűlési formulázó cerimonia? Ha elismértetett, miként elismérni kell, hogy a' megye ereje nem képes a' rendkívüli teher kimerítő fedezésére, minek akkor két hónapig várakozni, 's meglehet addig is néhány szegény polgárát a' hazának legkínosabb uton elenyészni engedni? Hol a' szükség olly vaskezzel szorit, mint itt, ott nem két hónapi de két napos késedelem is megbocsáthatlan gondatlanság. — Menjünk tovább:

Mivel a' népszokások, mik boldogabb időkben támadtak, 's azok emlékére tarták fen magukat a' népeletben, gyakran pazarlással is járnak, minök a' lakodalom, keresztelek, temetkezési tor, búcsu, paszta's egyéb illy mulatságok, melyek pedig néhány óra alatt napok sőt hetek élelmi eláthatását fogyasztják el; a' rr. czélszerűnek láták — ha bővebb termés idejeig mindezek el fognak tiltatni 's helyetők szóval és tettel a' mértékesség okszerű tana terjesztik. Ez igen szép, 's hogy minél több követőre találjon, kívánatos is: hogy azonban magok a' határozat-megállapítók azonnal a' hely színén ellenkezően cselekedtek, 's hogy eké miként várhatni joggal, hogy az üdvös határozat életbe lépénd, részünkről meg nem foghatjuk. Főispán urnak, ki méltán bírja a' megye közszeretét és bizodalmt 's ki e' gyűlés napján főispánságának évtizedes ünnepét tartá, mit a' rr. is szívökből üdvözlének, este fáklýszene rendezteték; ez ellen nincs észrevételünk, mert a' benső tiszteleknek küljelekben is kell mutatkozni; de hogy a' zene után fényes lakomát rendeztek az illetők, arra igen is.

Ezuttal tárgyalás alá vétetett a' nádori ünnepély tárgyaból kelt rendelet is; megyénk rendei fényes küldöttséggel fognak abban részt venni főispáni vezérlet alatt; Pestmegegye felszólítására pedig az emlékpénzkekből is három fog egyenesen a' megye számára megrendeltetni; nemkülönb József nádor ő fensége országos érdemeinek beczikkelyeztetése hálás elismerésül a' jövő országgyűlésen sürgettetni fog. N é m e l l y e k.

Turóczbul. Folyó october hó 19re a' tisztválasztási események után legelső gyűlés tüzetvén ki, ennek kimenetelére mindenki kíváncsi volt, — pedig nem ok nélkül, mert hol pártok állanak szemközt ütközteszen, ott a' küzdelem mellözhetlen. A' gyűlési terem majd fuladásig tömve volt, 's főispán ur által, ki legőszintébb éljenzések közt az elnöki széket elfoglalá, a' gyűlés azon felhívással nyitott meg, miszerint a' rr. a' tanácskozásokban kellő rendet 's csendet megtartván, különösen a' szölok kölesönös méltánlyással hallgattassanak ki, ellenkező esetben a' gyűlést eloszlatni kénytelen leendvén. Ennek utána főispán ur egy különös beszédben hivatkozólág a' közbejött 's később felolvasott helytartósági intézvényre nádor ő fenségének országos érdemei rövid kivonatban megemlítése mellett azon szomorú akadályokat, melyek a' tervezett felszázados ünnepélyt ezuttal elhalasztják, bejelenté, 's így miután ezek képesében az érintett intézvény felolvasatott, és a' bevett szokáshoz képest majd a' jegyzőkönyvek olvastatása megkezdendó lett volna, Sz. G. táblabíró által, hivatkozva az augusztus 25kei tisztválasztási szertartásra, főispán ur többrendű sérelmes tényről vádoltatván, ezeknek egyszersmind felírás után leendő orvoslás-eszközlése indítványoztatott. Főispán ur legott kijelenté: mikép ő e' tetteiért egyedül ő felségének felelős, egyébiránt az indítványok tárgyalását nem ellenzi. — Most valaki az indítványok tót nyelvenni magyarázását sürgeté, 's midőn azt J. J. alügyész teljesíteni akará, az időközben szinte felállott, 's a' nagy zaj miatt szöhoz alig jutott első alispán figyelmezteté a' rendeket azon szokásra, mely szerint ebéli magyarázások az alispáni vagy jegyzői hivatalok által szöktak eszközöltetni, 's felhözván azon körülményt, melly szerint a' régóta divatozó rendszernél, sőt maga a' főispán által is beszédének befejeztével adott iránynál fogva, legelőször is a' gyűlési jegyzőkönyvek lennének felolvasandók, egyszersmind az indítványok eldöntését, mely által a' másik párt szinte érdekeltetnék, akkorra, midőn ez is kellően kihallgattatik, felüggesztetni kérte. Mire főispán ur a' jegyzőkönyvek olvasását újra kitűzvé, a' megtartandó csendet említölég intései ismételte. Azonban a' másik fél jogszerű kívánatának ekénti mellözését nem hagyhatván szó nélkül, az indítványt ex merito tárgyalatni sürgeté, több a' dolog érdemébe vágó körülménynek 's törvényes okok felemlítésével; kiváltkép pedig joga levén minden nemesnek tudni, és érteni a' szönyegen forgó tárgyat, hogy sine nobis de nobis ne határozassék, a' magyarázás harsány hangon követeltetett, pedig a' mindennél határozó erővel bírő többség által; mivel pedig a' tulsó fél erre nem hajolt: e' miatt a' lárna folyton nött, úgy hogy az illető jegyző máris megkezdett ol-

vasásban tovább nem haladhatván, főispán urnak ismételt intései pedig sikert nem eszközölhetvén, ahöz fogott, mit az elnökök ius eminensnek tartanak, t. i. a' gyűlést eloszlatá, mint a' következő napon egybegyűlendőt.

Szegvárdról. October 24. napján közgyűlésünk volt és pedig különösen a' nádori ünnepélyre küldendő megyei képviselők kinevezése iránt, mely alkalomkor noha nem kis illetődéssel értették a' rr. nádor ő fenségének beteges állapotát; azonban ama biztos reményben, hogy ő fenségét nemsokára kívánt egészségben tisztelhetik, a' küldöttség főispánunknak elnökleite alatt, a' miként ő mlga a' neveket olvasá, kineveztetett. — Ezuttal tárgyalás alá került a' mostoha esztendő okozta inségnek orvosolhatása tekintetéből a' jelentkező szükségnek járasonként való összeiratása; az ez iránti intézkedés, bevárván a' még takarítás alatt levő kukoricza és burgonyatermésnek a' szükség nem kis hízagát fedezhető eredményét, jövő november 30ki közgyűlésre halasztatott. — Következtek továbbá a' magányügyekben érkezett udvari parancsolatok, helytartósági intézvények, megyei levelezések, és végre a' folyamodások, melyek között a' mészárosoknak a' hus árát felemeltetni kéro folyamodásuk is találtott. — Itt közmeseink ismét megmutaták: miként ök mindenre használhatók, a' husárnak fölemeltetése mellett szönokoltak. Azt hirlük, hogy megvendégeltettek. Miért is a' hus ára ezuttal is kívánt sikerrel csakugyan 12 v. krra emeltetett. —

Liszt Ferencz a' zongorafejedem october 13tól kezdve 24ig mulatott közöttünk. Megérkezése estéjén fáklýs zenével tiszteltetett meg. October 18án a' megyeház teremében szép számú és válogatott közönség előtt adá hangversenyét, minden darab után szünni nem akaró tapsok között háromszor hivaték ki. A' tiszta jövedelem 800 pftot meghalad, mi pedig illyes provincialis helyen a' művészet iránt nem kis részvétet tanusit. — October 22ik napján születése ünnepét üllé közöttünk, és a' fáklýs zene ezuttal sem maradt el. — October 24ik napján Pécsre utazott, hol mint halljuk, fényes kitüntetések várokoztak reá.

Rendes levelező.

Rövid közlések. Veszprém megye mult oct. hó 22kén tartá rendkívüli közgyűlését. Tárgya a' nádori ünnepélyre meghívó rendelet volt. A' rr. szíves örömmel hódolának a' felszólításnak 's főispán ur elnökleite 's gr. Zich y Domokos veszprémi püspök szönoklata mellett tiz tagból álló küldöttséget neveztek ki körükböl a' megyét ezen ünnepély alkalmakori képviselésül. Ez alkalommal szóba hozattak azon egyes visszaélések is, mik a' katonaság alsóbb rangu tisztjei által az élelmi járandóságot illetölég elkövetetnek. A' többség ezek megszüntetésére nézve legczélszerűbbnek tartá, ha — minden összezütközés kikerülése tekintetéből a' baj egyenesen az illető ezred fő tisztének jelentetik be, 's általa igazittatik el; egyébként a' rr. saját kebelökből választványt neveztek ki, mely kinyomozás után jelentse be: mennyi katonaságot tartozik a' megye tartani, milly állapotban vagnak a' közlakosok, 's mi lenne az illető járandóság. Ennek kinyomozása a' milly czélszerű, épen olly kívánatos és hasznos is a' közterhek viselése alatt nyögő adózókra nézve, kivált jelen szük jövedelmezésü időkben, midőn minden oldalról csak nyomor- és szükségről hallik segélyt sürgető panasz. Szóba hozatott még a' tisztujítás mikorra kitűzendő határnapja is, de ebben világos feleletet főispán ur csak akkor adand, ha majd a' nemesi összeírásra kiküldött választvány ebéli eljárásáról a' november 3án tartandó közgyűlésben jelentést teend. Adná az ég minél előbb megérni e' nemzetnek, hogy hasonló összeírásokra tisztujításoknál szüksége ne lenne, befolyván abba egyenlöképen minden, ki polgára ezen alkotványos országnak.

Nemes Z e m p l é n megyének oct. hó 20dikán egybehítt rendkívüli k. gyűlésén oszlatlan aggályt szült a' főispán-helyettesnek azon levele, mellyben hathatós intézkedésre hiva fel a' rendeket, miszerint a' könnyen bekövetkező — sőt tekintve az aggasztó körülményeket, a' minde-nütt panaszokölág említett szük termést — némileg már beis következett népinséget üdvös rendelkezéseikkel előzék meg. A' rr. habár nem volt váratlan e' hir, azért még is váratlan hatást okozott, mert a' n é p i n s é g iszonyu történet egy olly országban, mely szegénynek semmi értelem nem mondható; azért is örömmel érték, miként a' tiszaszabályozó bodrogközi társaság ezen nagyszerű vállalatában mintegy 8000 embernek adhatván munkát — ennyit kiragadhatni az inség körmei közül; miért is küldöttség neveztetett ki, mely ezen társulat igazgatóságával magát érintkezésbe tevé, vele szerződést kössön, még pedig olly értelemben, hogy megszábandó napidij mellett a' nép kényserítettessék munkára. Ezen ki sem ütözhetik meg, ha eszébe juttatja a' nép közt feltámadt azon balhiedelmet, miszerint az urak kötelesek öket — nem teremvén semmi — ingyen, minden meg szolgálás nélkül eltartani 's így természetesen önként munkára nem menne.

— Valóban ideje volna már a' tulsó pártnak is komolyabban gondolkodni ezen — milliókról; adjuk meg neki azokat, mik őt mint embert, s mint tagját a' hazának törvény és természet utján illetik, s majd akkor nem fogja követelni, hogy inség idején az urak tartsák el. Szabad föld, szabad tulajdon és szabad polgári személy egészen más tudatra vezetendi őket. — A' rr. azonban a' mondott kedvező körülményt sem találván kielégítőnek, felírást határozta a' nm. helytartótanácshoz, melyben a' kormánysszék közbenjárása fog kéretni ő felségénél — egy népet inségében segitendő kölcsön kieszközlésére. Fölvétetett a' nádori ünnepély tárgyában megküldött kétféle rendelet is, mi tulajdonképen tárgyát tevő a' rendkívüli közgyűlésnek. A' rr. fájdalommal érték Nádor ő felségének közbeesett aggasztó betegségét s egy felíratban közös kívánatukat fejezték ki a' felségés betegnek minél előbb leendő teljes felépülése iránt. A' küldöttség kinevezetett, melynek vezetője általános volt a' kívánat, hogy a' megye főispánja gr. Majláth Antal ő exlja kéretnék meg; azonban a' jeles férfi jelenleg távol lévén, az elnökséget helyettese viendi. A' tisztújítást a' kitűzött határnapon főispánhelyettes ur betegsége miatt meg nem tarthatván, mihelyt felgyógyuland, annak újabb határideje ki fog hirdettetni.

A' r a d megye oct. 26-án tartott rendkívüli gyűlésének tárgyát szinte a' nádori ünnepélyre meghívó, s az azt elhalasztó rendeletek tevék; Arad rendei is, miként az országban minden rendű és rangu polgárai mély fájdalom és megilletődéssel hallották Nádor ő felségének közbejött egészségbeli elgyengülését, ennek mielőbbi helyreállításáért tömegestül a' szentegyházba vonultak, kérték a' mindenható megtestesült a' szentegyházba vonultak, kérték a' mindenható őt őzené meg életét annak, ki hazánknak mint mindig — de kivált jelen átalakulási korszakában annyira szükséges. A' jeles elnöki beszéddel megnyitott gyűlésben főispánhelyettesi vezérlet alatt husz tagból álló küldöttség nevezetett Budára menendő, midőn majd az ünnepély megtartása el fog rendeltetni.

A' pesti német újság közelebbi számban érdekes cziik olvasható Ujvidékről, melyben az ottani lövész-polgárság közti viszályok az Agr. Z. közzé tett fesszengések czáfolatában dolgok emlittetnek meg, miket mindenestre jó tudni, s kivált jó leendő figyelemmel kísérni. Nekünk kiváltképen az aláírás tűnt fel: m a g y a r o - g e r m a n i. Ezek tehát együtt tartanak a' szerb elem ellen, mely ártalmas befolyását gyakorolni ügyekszik, hol t. i. Dékét zavarhat meg s a' zavarosban halászhát. Érdekesnek mondók e' cziiket; s ezt azért tevék, mert illyet a' Pester Zeitung megindulása óta — nemzetiségünk irányában ez alkalommal olvasatánk hasábin először. Bizony jól is cselekedné az érdekes lap, ha elvégre nemcsak elismerné, de hinné s olvasó közönségét is meggyőzni iparkodnék, miképen Magyarországon fő dolog a' magyar nemzetiség, ezt kell mindenütt megállapítani, ezt védeni, ezt hirdetni, mert nélküle az országban divatozó egyéb nyelvek soha tökélyre nem jövedenek, ugy annyira, hogy ki ellensége a' magyar nemzetiségnek, az ellensége a' hazának, rossz akarója önmagának, ostromlója saját tüzhelyének, s káromlója házi isteneinek. Lassankint állítják ezt az országban létező különféle elemek, s ezer szerencsétlők: hogy még jókor látják át. A' németeknek eddigi vonakodásán, és hidegségén valóban nem győzőnk eléggé csudálkozni, mert ha csak kissé gondolkodnak is elfogulatlanabbul, s csak parányilag leendnek is méltányosak: lehetlen át nem látniok azon előnyöket, mik rájuk a' magyar nemzetiség pártolása, s ott ezei ragaszkodás által háramlandók; valamint ellenkezőleg igen világosak a' hátrányok, mik elfordulás esetében rájuk nehezülendők leendettek. A' szláv elemek már csak igen csekély része tipeg a' nemzetietlenség alattomos ösvényén; a' józanul gondolkodó németek ezekkel nem tarthat, kivált tudva azt, hogy magyar levén az ország, annak nemzetisége is csak magyar lehet; melynek azon fölül lovagiassága irányában a' más nyelvű nemzedéknek soha sem lehet attól tartani, mitől egyik éjszakra a' szerencsétlen szomszéd tartományunk annyira zaklattatik. Itt szent mindenkinek vallása, meggyőződése, családi nyelve; ezekhez nem nyul senki. De a' közdolgokban méltán kívánható az egység. †

Árvamegyének jelentése a' kebelbeli szegénység fölsegállítására beérkezett kegyes adakozások miképeni kezelteése iránt. Azon kebelrázó viszályok után jelenleg is szomorú következeseket előidézett időszak, mely több tartomány sorában szeretett Magyarhonunk éjszaki részeit szokottnál sokkal silányabb terméssel borítván el, egészen elkedvetleníté és méltó aggodalomba ejte számtalan mezei gazdát, de főleg különben is a' legfőbb tengődés roményével kérkedhető árvi népet folyvásti eszések s korlátlan vizáradások és kora derekú okozott igen silány aratás s a' legfőbb tápszerű szolgáló, de általán szük gyümölcsözésű burgonya jövedelmzésével érzékenyül lesújtólag oly annyira szük körbe szorítottatni engedő, hogy majd 100 ezerre

menő, minden keresetmódtól elzárt, csak egyedül az a' nélkül is kopár mezei földmivelés csekély jövedelméből bajait s napi szükségait alig fedező árvi lakosságnak számossabb családjai, nyomasztó házi körülményektől ösztönözötve, mostoha sorsukat kedvezőbbé tenni akarathó, szeretett lakhelyeiket, melyekhez ősi édes lánczolatok, rokonok, barátok jó szomszédok helybeli szokások által olly nagyon fűzve valának eddig, sajnos érzések és könyvek hullatása közepett elhagyni, édes hazánk boldogabb helyzetű vidékeire biztosabb menedék-keresés végett, leginkább ősi s téli időben kivándorolni, magokat pedig nevezetes bajoknak kitenni, másoknak terhőkre lenni, és végre annyi viszontagság és tömérdek bajokkal küzdés meghaladásában elgyengülve, betegesen viszsza jóni, az által pedig éhnyomorúság-szülte közös szenvedéseiket nevelni kénytelenítették — más legnagyobb része e' vézelem folytonos hantalmaskodásának nyugodtan hódolva, borús fellegetül elrelept reményei megoldatását a' jövő körülményei lehető kedvezéséitől hasztalanul várván, utolsó vagyonának takarékos fölemészése után, az előbbiek példájára, minden biztosabb kinézés híján, az emberi jellemet annyira lealacsonyító koldusbothoz életmentésül nyulni készített — a' hátralevő vagyonosok legcsekélyebb része pedig az általános inség számtalan szülőiteivel szünetlenül egész erejével küzdödvén, jelenleg is teljes mértékben érzi fájdalmas lesujtatását. — A' szenvedő emberiség ezen gyászos állapota volt tehát azon eredeti kulfó, melyből merített, napirenden levő szomorú tapasztalások, a' balsors legszomorubb csapásának egyike alatt nyögő embertársaink s polgáraink érzékeny szenvedéseik rögtöni baráti segély általi enyhítésére, és a' folyton dühöngő s végtomlásal fenyegető inség lehető elhárítására felhívó e' megye figyelmének éber fordítását, s méltán igénylő a' legszentebb emberi kötelesség teljesítését. — Mitől is ösztönözötve, minden üdvös hatású kulfóhoz s czélszerű intézkedések megtételéhez nyulván maga körében, de az egész belerő s tehetség megfeszítése a' szemléletmást terjedő baj gyökeres orvoslására elegendő képességgel nem szolgálhatván, honunk egyetemes törvényhatóságait, a' kebelbeli árvi urodalom egyes közbirtokosait, s így a' szigorú végzés által illy csapásoktól megkímélt egész t. cz. hazai közönséget emberbaráti segély-ajánlásra s ez által az egyedül isteni gondviselésre hagyott számtalan szerencsétlenek szenvedéseik enyhítésére felbuzdítani kénytelen vala. Minek következtében, eloszlata érezük nagy részét alapos aggodalminknak, midőn kebelinket ápoló reményeink meg nem hiúsítva, napról napra nyujtanak biztos alkalmat örömmel tapasztalhatni felszólításink sikerdus eredményét, mely szerint a' t. cz. hazai közönség, a' szenvedő emberiség iránti szelid érzéstől felhevülve, 59,877 forint 48¹⁴/₂₀ krajánti p. p. nagylelkűleg adakozni, és ezen összeget hozzárt a' kitűzött nemes czélra fordítás végett, tettleg be is küldeni kegyeskedett. — Minthogy pedig valóban szegény adózó népünk az éhnyomor kiméletlenül pusztító körmeiből akkori kiszabadítását egyedül a' t. cz. hazai közönség könyörületességének köszönheti, azért is örök hála s emléklejelet az egyes lelkes adakozók neveinek s általok beküldött pénzbeli összegek jegyzékét jegyzőkönyvünkbe beigdatni, és a' hazai hírlapok utján, így a' mint következik, közzétetni határoztuk u. m. 1) Nemzeti Újság utján beküldött 149 ft, 2) ugyanazon szerkesztőségétől 324 ft, 3) Ofner Pester Zeitung szerkesztőségétől 100 ft, 4) pozsonyi alispán utján Ullmann Móríc részéről 200 ft, 5) Marczibányi Antal főispánhelytartó ajánlott 350 ft, 6) Hirnök szerkesztősége utján 329 ft, 7) ugyanazon szerkesztőség utján 422 ft, 8) szepesi káptalan ajánlott 50 ft, 9) egri főkáptalan 100 ft, 10) bajmózi urodalom ajánlott 55 mérő gabonát, 11) Pozsony sz. kir. városa 500 ft, 12) Budapesti Híradó utján 1047 ft, 58 kr., 13) Religio s Nevelés folyóirat szerkesztősége utján 31 ft 40 kr., 14) Ofner Pester Zeitung utján 100 ft, 15) nagyváradai püspök 100 ft, 16) Sz.-Fehérvár város 100 ft, 17) Hirnök szerkesztősége utján 105 ft 12 kr., 18) Hontvármegye 85 ft, 19) győri káptalan 127 ft, 20) Uzsovcics János főispáni helytartó 50 ft, 21) Esztergom sz. kir. városa 50 ft, 22) Hirnök szerkesztősége utján 23 ft 20 kr., 23) nagyváradai görög-egyesült püspök 40 ft, 24) Szabadka sz. kir. városa 310 ft, 25) kassai káptalan 25 ft, 26) Hirnök szerkesztősége utján 132 ft, 27) Komárom sz. kir. városa 121 ft, 28) Trencsén sz. kir. városa 65 ft, 29) Budapesti Híradó utján 612 ft 20 kr., 30) Kassa sz. kir. városa 160 ft 10 kr., 31) csanádi püspök 50 ft, 32) Nemzeti Újság utján 350 ft, 33) pécsi püspök 40 mérő gabonát, 34) váci püspök ajánlott 200 ft, 35) roznyói káptalan 20 ft, 36) diakovári káptalan 12 ft, 37) diakovári püspök 100 ft, 38) beszterce-bányai káptalan 24 mérő árpát és 20 ft, 39) eszani közbirtokosság 130 m. kila búzát, 40) pozsonymegei első alispán utján 263 ft 2 kr., 41) Pozsony sz. k. városa utján 1420 ft, 42) barsmegyei első alispán utján 43 mérő gabona és 212 ft, 43) Hevesmegye 400 ft, 44) Po-

pvits Bazil püspök 20 ft, 45) Buda sz. kir. városa 711 ft 53¹/₄ kr., 46) Budapesti Híradó utján 708 ft 10 kr., 47) Ofner Pester Zeitung szerkesztősége utján 200 ft, 48) pesti heugermalom 30 mázsa lisztet, 49) Religio és Nevelés folyóirat utján 179 ft, 50) Ugyanazon folyóirat utján 147 forint, 51) Pesti Hírlap szerkesztősége utján 288 ft, 52) b. Podmaniczky János 100 mérő rozst, 53) egy névtelen 20 ft, 54) Gömörmegye 122 ft 10 kr., 55) b. Sina György 500 ft, 56) Budapesti Híradó utján 2395 ft, 57) Kassa sz. kir. városa 26 ft, 58) szepesi püspök 200 ft, 59) Budapesti Híradó utján 739 ft 30¹/₄ kr., 60) ugyanazon szerkesztőség utján 552 ft 19 kr. 61) néhai Ragályi Abrahám özvegye 5 ft, 62) Uj-Bányavárosa 40 ft 38 kr., 63) thurdosini kir. sóhivatal utján 121 ft, 64) Ujvidékvárosa 65 ft 30 kr., 65) Nyitramegye 10 mérő rozst és 89 ft, 66) Budatinszky György besztercebányai prépost 12 ft, 67) Pesti Hírlap utján 461 ft 10 kr.; 68) Nemzeti Újság utján 542 ft, 69) Primás ő hercegsége 400 ft; 70) esztergami főkáptalan 100 ft, 71) Bazinvárosa 66 ft, 72) Budapesti Híradó utján 560 ft, 73) szepesi kispapok 10 ft, 74) Nagyszombat sz. k. városa 355 ft 54 kr., 75) Ungvármegye 41 ft, 76) Pozsonyvármegye 394 ft 51 kr., 77) Bakabánya sz. k. városa 10 ft, 78) Sz. György sz. k. város 62 ft 24 kr., 79) Ugoceavármegye 13 ft 40 kr., 80) Ofner Pester Zeitung szerkesztősége utján 240 ft, 81) Tornavármegye 31 ft 40 kr., 82) Szatmárnémeti sz. k. városa 268 ft 1 kr., 83) kézsmárki evang. egyház 15 ft 36 kr., 84) Ofner Pester Zeitung szerkesztősége utján 480 ft, 85) Soprony sz. k. város 418 ft, 86) Varasd város 40 ft, 87) Verőczéből 77 ft 40 kr., 88) nemzeti színház ajánlott 291 ft 39 kr., 89) győmri lelkész 13 ft 50 kr., 90) Gömörvármegye 43 ft 12 kr., 91) Prágai János udvari jegyző 300 ft, 92) M. G. Saphir részéről 500 ft, 93) Cseremiszy Miklós udvari fogalmazó 20 ft, 94) Körömözbánya sz. k. városa 56 ft, 95) Hirnök szerkesztősége utján 557 ft 18 kr., 96) kassai társalkodási egyesület 10 ft, 97) Budapesti német Újság utján 500 ft, Lőcse sz. k. városa 77 ft 50¹/₄ kr., 99) Sztruhár József 45 ft, 100) Budapesti Híradó utján 515 ft 34 kr., 101) Buda sz. k. városa 68 ft, 102) Sárosvármegye 231 ft, 103) körömözbányai tisztség 30 ft, 104) Sávári tisztség 15 ft 25³/₄ kr., 105) kocsipostán Győrből érkezett 160 ft, 106) Budapesti Híradó utján 1350 ft 58 kr., 107) Pest vármegye 1000 ft, 108) Zalavármegye 400 ft, 109) Veszprémvármegye 195 ft 54¹/₄ kr., 110) Pesti Hírlap utján 285 ft 24 kr., 111) Budapesti Híradó utján 232 ft 32³/₄ kr., 112) ugyanazon szerkesztőség utján 409 ft 40 kr., 113) Pesti Hírlap szerkesztősége utján 463 ft, 114) Religio és nevelés folyóirat utján 228 ft 43 kr., 115) Szakoleza város 71 ft 12 kr., 116) Mosony 393 ft 22 kr., 117) Zára 42 ft 10 kr., 118) Zahora János kanonok 47 ft, 119) Gömör vármegye 47 ft 12 kr., 120) Arad vármegye 157 ft 8 kr., 121) Pozsony városa 270 ft 3 kr., 122) Torontálmegye 104 ft 57¹/₄ kr., 123) Lőcse városa 10 ft 12 kr., 124) megyei főispáni helytartó utján 1547 ft 21 kr., 125) Budavárosa 12 ft 2 kr., 126) Budapesti Híradó utján 198 ft 49 kr., 127) Soprony város 767 ft 42¹/₄ kr. (Folyt. köv.)

Ígybarátokhoz s jó akaróimhoz! — Nem csekély munka és fáradozás után sikerült a' tervező, czegledí gazdaképező intézetet azon állapotra hozni, hogy benne a' tanfolyamot f. é. novemb. 10-én megindítani lehessen. — A' megnyitáshoz az illető hatóságok képviselői jelen leendnek, de szivesen látjuk egyuttal mindazon hazafiakat, kik egy vagyontalan polgárnak szük körülményeit, és szerény igyekezeteit méltányolni tudják. — Az intézetnek még csak némely részei s eszközei léteznek ugyan, mert rövid félév s a' tömött erszény híján a' akaratomnak korlátot szabott. De le vannak győzve már a' legnagyobb nehézségek, s azon jó isten, kinek jóvoltából a' mostani állapotig jutni sikerült, ad majd módot, a' következő tanfolyamok szükségével arányban az intézetet fokoztatni s szükséges tökéletességre hozni.

A' külföldön statuskölségen állítatnak külön néposztályok számára szakképezési eszközök; nálunk a' közalapot a' belső javítások e' terére még fel nem küzdhetett. Azonban rokonindulat s hazafiai részvét ez esetben nem hagyta sülyedni az ügyet; találkoztak hathatós támogatók, s a' nmélt. m. kir. helyt. tanácsot s fenséges Szász-Coburg Ferd. hg. Batthyány Fülöp hg., Károlyi György gr., Károlyi Lajos gr., Hunyady József gr., Gyürky Pál és Bezerédj István tisztelt hazánkfiak forró hálával számítom az intézet leghathatós ötévői közé. — Egyes hathatós segélyek dacára mégis saját tehetségem illy nagyszerű intézet létesítésénél bizonyosan f e n a k a d t v o l n a, ha részvényes társaság nem alakul, mely 50 pengő forintnyi részvények utján a' szükséges pénzmennyiség kiállítását nagy részben eszközölje; minélfogva szent kötelességemnek ismerek e' lelkes hazafiak, mint az intézet természetes pártfogói s alapítóinak neveit köztudomásra hozni, mint ill. betűrendben következnek: Cs. kir. főherceg Nádor ő felsége, Adomóvicz Kapisztrán, Arizy Leopold, barsmegyei gazdasági fi-

ókegyesület, Bartakovich August, Batthyány Fülöp hg, Benkő Dániel, Beóthy Ödön, Bernáth György, Bezerédy István, Brestyenszky Béla, Daróczy Zsigmond, Dessewffy Emil gr., Ehrenfeld Benjamin, Gablencz Alajos, Gerliczy Vincze b., Gorove Károly, Grosser János, Gyurcsányi Gábor, Heuffel János, Horhy Mihály, Karácsonyi László, Kardos János, Károlyi István gr., Keglevich Gábor gr., Kegyes Imre, Lónyay József, Luczenbacher János, Magyar Imre, Major János, Marczibányi Lajos, Mariássy László, Piringer Sándor, Redl Imre b., Richter Alajos, Rosti Albert, Sántha István, Sárközy József, Somsich Miklós, Szaniszló Ferencz, Szendrey Ignác, Szirmay Ödön, Teleki Domokos gr., tocsvai Nagy Gedeon, Urbán Pál, Uzovics János, Urményi Ferencz, Weiss Jakab, Vidacs István, Zichy Miklós gr.

Miután tisztelt hazánkfiak által 220 részvény elfoglaltatott, még csak 100 részvény létezik uratlanul; de ezeknek aláírását is részint személyes jóakaróimtól, részint az ügynek lelkes barátaitól, annál biztosabban reményem, mint hogy nem kétséges vállalatról, hanem valóban létesült intézetről van ezentúl szó 's minthogy a részvények háromszoros vagyon által fedezve, 10 év alatt sorshuzás úján visszafizettetnek, ezen idő alatt pedig szótól ötös kamatot huznak. — Minélfogva

Ujlag kegyes részvétért, békéturésért 's méltánylásért esdekel Pesten oct. 25én 1846. Török János a M. Gazd. Egyesület titoknok.

A Kisfaludy-társaság egész tisztelettel jelenti, hogy a jövő 1847. év megnyitásával „Magyar szépirodalmi szemle” című alatti kritikai lapot fog megindítani egy keblebeli vállalkozó bizottság által 's pártolására a nagyérdemű közönséget ezennel fölhívja. A program újságlapjaink mellett fog minél előbb szétküldetni. Kelt Pesten a társaság havi üléséből, oct. 31. 1846. Erdélyi János titoknok.

Értesítés a dunatiszai csatorna tárgyában. Folyó évi július hava 11kén tartott választványi határozat a dunatiszai csatorna ügyében alakult Társulat közgyűlését sz. Pest városában folyó évi november hava 16kára rendelvén, megkéretnek a társulat minden t. ez. rendes tagjai, ugyanaz előleges költségekben adakozásai által társulati részvényesek hogy e fontos 's a csatornai vállalat jövődjét elhatározandó azon nap délelőtti 10 órakor a nemzeti Casino teremében tartandó gyűlésben részt venni sziveskedjenek. Pest oct. 29kén 1846. Elnöki meghagyásból Veber János társulati titoknok által.

A magyar gazdasági egyesület ez évi őszi gyűléseit közelgő november hónapban vásár lefolyása közben tartandja, a kormányi választványi ülése november 13dikán d. u. 4 órára, az erdőségi törvényjavaslat végső megvitatására kizárólag szánt közgyűlés novemb. 14kén d. e. 10 órára, 's egyéb közgyűlési tárgyak elvégzésére az ülése novemb. 15kén d. e. 10 és d. u. 4 órára levén kitűzve. Az egyesület ohajtása, e gyűlések alkalmakor minél számosabb részvétnek, 's minél több vidéki és helybeli tag jelenlétének, valamint a tisztelt főkegyesületek képviselőinek teljes számmal orvendetni. — Pesten, oct. 25. 1846 Török János egyesületi titoknok.

(Köztelek.) Ime tehát néhány hónapi mozgalom után oda jutottunk, hogy a gazd. egyesület legforróbb ohajtásainak egyike, a köztelek fölépülése, valahára teljesülésbe indulhasson. — Igaz ugyan, hogy az előleges költségvetés 60—70 ezer pengő forint szükségét mutatja, mely summának jelenleg még csak harmada sincs aláírások által biztosítva; ellenben nem is kívánható, hogy ily nagyszerű épület minden részletekkel együtt egy év alatt elkészüljön, 's azon tisztelt hazafiak sorából, kik alapos bizodalomunk szerint ez ügyet okvetlenül pártolják, még csak egy századrészt sem látunk eddigelő e vállalatnál szives aláírásaik által érdekelteve. — 'S valamint legkevesebb sem kételkedünk, hogy az eddig megajánlott segélypénzt a közelgő tél lefolytában egyszerűen 's hazafiai indulat még egyszer annyira emelendik, — úgy az egyesület is készen fogja törekvéseit, hogy az építés a jövő nyári medárdvására közgyűlésig annyira haladjon, miszerint közgyűlését saját teremében tarthassa, 's ez alkalmossal letehesse alapkövét egy reménydús köztintzetnek, mely országos hála a hon egyik legnemesb fiának, a halhatatlan gróf Festetics Györgynek, a boldogult genuszához és érdemeihez méltó emléket emel.

Az eddigi rozant épület nagy része már porban hever, az épületi anyagok gyűlnek, kőműves, ásó és talyiga hemzseg, az alapárkok készülnek, 's ha isten, mint reméljük, hosszú őszzel áld meg bennünket, az alapfalakat még tél beállása előtt megvetjük; 's így ne hiányozzék a részvét, — a kész helyi georgicon teremőjének kedves emléket j. é. június 6ik napján a hála szent csarnokában fogjuk ünnepelni!

Budapesti napló. (Nov. 5kén.) A kir. József-partanoda mult vasárnap ünnepélyesen megnyitott. Marastoni festész akademiája is folyvást nyitva áll, 's a vásári jövevények kedvéért akkor is szemlélhető leendő.

Az itt időző, 's legujabb amerikai tagokkal is szaporodott De Bach Soullierfele lovartársaság fogyatkozó közönségét ismét öszszegyűjteni szándékozik, 's e célra új mutatóványokat ad. E mutatóványok abból állnak, hogy előadás alatt minden lovartag legalább egyszer rettenetesen esik lováról, 's miután fájdalomát kinyögte, újra előszálgul; mikor aztán a részvevő közönség, kedves egészségére kívánja e diadalt.

F. hó 2kén, a holtak estéjén az idő csipőssége daczára ezekben ment ki a fővárosi nép a váciut mellett fekvő temető szertartásos kivilágítására. Egy orvos azt jegyze meg, hogy „e nép előlegezni jár a holtak országába.” Annnyiban

igaza van orvos urnak, mert magunk is sok elkéült gyöngéd arcot láttunk, még számosabb köhécselést hallottunk, mely jelek a lehelő életművek változandóságának nem igen vig hírnökei. — Többek közt egy tisztviselő is kimenyén a temetőbe, keresőinek e szavakat jegyző ajtajára: „a váci ut mellett, 's viszatérvén hűledeve olvasá e viszonzó szavakat: „Béke hamvaira!”

Kellemes és régen várt irodalmi újdonságul jelentjük, hogy Reisinger János kir. tan. egyetemünkben az állattan idős érdemes tanára a felsőbb „Allattant” hazai nyelvünkön közre bocsátotta. E jeles munka, mely egyellen a maga nemében, két kötetnyi dús tartalommal csak 5 p. forint. Örömmel fogadjandják ezt nemcsak a hazai édes nyelven tanulni vágyó orvosnövendékek, hanem természettudományunk felvirágztatásáért buzgó tudós férfiak is. A derék tanár, ki korunk igényeinek hanyatló évei mellett is eleget tenni törekedett, örökzöld koszorút tűzött e munkájával halántéki köré. És most aggódva nézünk szét érdekes tanárink közt, kik az orvosi kar idősbíkének szép példáját talán nem sokára követendik.

Garay Jánostól most jelent meg: „Magyar és német beszélgetések kézikönyve, vagyis gyakorlati útmutatás e két nyelven a társalkodási, ipar és közélet legkülönbemű viszonyai helyes és ügyes kifejezésre. Harmadik javított 's meg bővített kiadás.” Ara 1 forint pengő. — Alsó-viszti Fogarasi János német és magyar zsebszótárának első, azaz: német magyar része is most jelent meg, második javított 's új szókkal bővített kiadásban. Ennek előfizetési ára 2 ft pp. Mindkét munka szükséges korunkban, hol a magyar nyelv megtanulása minden, e hon javaival élni vágyó egyedre néve elkerülhetlenné vált.

A Pesti Hirlap minap azt mondá, hogy egy választópolgárt az újvilág-utczában lakásra kellene kényszeríteni, így talán majd annak kiközvezésére is elkerülne a sor; most bizonyossá tétetünk, hogy a címzett göröncsös utczában két választópolgár lakik, — tehát nemcsak egy — mégis... annyit szemünkkel láttunk, hogy ott egy uri ember jajgatva sétált végig, mert tyukszemai minden kő mellett néma faldalomba merültek.

A napokban egy szegény favágó csendes megaléggéssel költé reggelijét, midőn egy tót atyafi éhen szomjan r-mánykodva jelenik meg előtte: hogy juttasson neki is néhány falatot, viszonzásul ugymond, a munka hátralevő részében ő is segíteni fog; a napszamos szivesen kínálja meg őt, sőt ráadásul a szomszédzatócestől egy kis tóttelto szeszt is hoz neki; azonban étkezés végével utczahoszant nyílik el a tót koma 's nyilatkozik: hogy ő ugymond, ha a pokol minden gonosz lelke ellene jó, még sem dolgozik! Képzelnéni a napszamos megaléggülését ez ünnepezt nyilatkozatra. Válasza rövid volt és hathatós, mire a tót fát hordani kényszerült, de az utczáról a pinczébe vivő utat háromszor sem lehetett vele megjárni. — Aztán uraim, csodálkozunk e még az éhenhalás okain? ily ingyenélőkön csak szigorú fenyték segíthet még valamikép.

Minap a nemzeti színház tánczshirdető szinlapját két honi vendég olvassa, 's rendkívül megörült azon, hogy a mel-lékelt szinmű csak egy felvonásos leendő; mert ugymond a tánczot csak megnézik, ha mindjárt a nemzetiben adatik is, de azt az unalmas nyelvet nem szenvedhetik. Mi tudjuk, hogy ily szeretetre méltó vendég sok tartózkodik honunkban; de megemlítendők tartjuk, hogy színészink is érdekeseb darabokat játszatnának ily rendkívüli előadások alkalmakor, talán azon unalmas felvonások művészet által mégis vonzóbbakká válnának, 's ilyenkor az idegenek sem vonulnának el szinművészetünktől. — Színházunkban e hónapban két új daljáték adatott: u. m. „Az ördög része,” mely csak részletekben tetszett, és „Az élet apróbb bajai” mely inkább bohózat levén, a magyar közönség előtt szerencsésen megbukott, 's e nemzeti izlésnek örvendünk. Dráma csak egy volt, a „Néger,” Jósika „Könnyelmek” című regényéből Finta Károly által alakított dráma, mely többé nehezen kerül színpadra. — A szokássá vált felvonások közti roszzene mult hó 28kán kipszegtetett, minek alkalmasint üdvös eredménye leendő.

Mult héten nemzeti színházunk egyik nótájának szin-padi öltözékei lángok martalékává lettek; a ruhák egy kamarában voltak felaggatva 's a szolgált, ki e tűz-ellenző gyűjteménybe lépett ügyetlenül tartván gyertyáját egyszerű lángtemberben érzé magát: ő ugyan megszabadult, de a sok patyolatnak csak hamvai separtettek öszsze. Némely roszakarók azt hírlk, hogy e szerencsétlenség következtében lélekzik szabadabban a közönség némely szini előadások alatt. — Kedden délben is tűzajt indítottak a harangok, 's a belvárosiak mindenik külváros felé csoportoztak, a külvárosiak pedig befelé iramodtak. Mit mi láttunk, mindössze az volt: hogy egy szegény zsidó zsebében a gyufalángot vetett, mit ő jajveszékéssel szórt az utca közepére, — a jószívű közönség pedig ez ijedségen nevetni kegyeskedett.

Jövő vasárnap f. hó Skán szerény ünnepély lesz az iparegyleti nagy teremben, ugyanis a rajziskolai jutalmazott kiállító fogadjandják el illeto dijakat. Ohajtunk minél több vendéggözönséget a polgárosztályból e zsenge ünnepélynek. A kiállító közül ez uttal Nögel István kertészre akarjuk különösen figyelmzettetni a közönséget, mint ki Frivaldszky természetbúvárunk egykori segéde levén keleten, itt szerzett üdvös és érdekes tapasztalatit egy valóban vonzó elővasvány, természetbúvári, helyirati, népjellem, szokás és viselettrajzi munkába fűzö öszsze a legtermészetibb, nyílt keblű eredetiséggel, minélfogva csak kiadót ohajtunk a be-cses elmetermékek, mely — tapasztalásunkból állíthatjuk — meglepő természetes érdekességével folytonos feszít-ségben tartja az olvasót. Szerzője harmadfél évig kertészsegéd is volt a szultáni parkban Konstantinápolyban. Mint halljuk, kitömönök fog a nemzeti múzeumnál alkalmaztatni. Szó levén kiállítókról, szivesen emlékezzünk nyilvánosság után a legutóbbi iparműkiállításnál kis aranyérempenzt nyert budai asztalos Szabó Józsefről, ki műveinek mind disze 's izlésteljes divatos alkata, mind ezélszerűsége 's tartósságánál fogva méltó számot tarthat a közönség pártolására 's

különösen díszbutorokat készítettő nagyaink figyelmébe ajánljuk őt.

Legujabb tudósítás szerint ifjabb Szabó Pált, ki tőlünk megszöktével annyi szép reményt kijátszott, Laibachban elfogták 's legrövidebb uton szállítják hazájába, mellyet ő büntlenül elhagyott, mellynek — oh fájdalom! — ő áldozatul esett.

Amerika.

Californiai hírek szerint az ottani lakosok többsége mitem lendit az egyesült státusok által szándokolt birtok-foglalás ellen. A Sandwich szigetekkel kereskedés élénk; az amerikai munkásság a teletivények közt új, mozgalomteljes életet hoz a lakosok közé. Foglalkodnak földmiveléssel, mindennemű üzletet 's iparágakat nyitnak, tesznek kísérleteket bányászatban 'stb, 's a szép külátások számos házasságnak szülőokai. Népeesség-szaporodásról tehát épen semmi kétség nem létezhetik. Mi a mexicói háborut illeti áltálfogva: az éjszakamerikaiak ujlag igen keveset látszanak Santa Anában bizni, miután Gaines tábornok Louisiana-ban parancsot kapott Rio Grandehez nyomulásra.

A „Daily News” (Boz Dickens napilapja) nagy figyelemmel kíséri Flores tábornok, Aequator köztársasági volt elnök, kalandos vállalkozását, ki ugyanis részint magányboszsuzja csilapítására, részint hízélgésül a spanyol udvar dicsvágyának, ellenséges megtámadást szándékozik a dél-amerikai köztársaságok — legközelebben az Aequator státusok ellen intézni. A spanyol kormány engedelmet adott neki saját hadseregéből katonák 's tisztek fel fogadhatására. A biscayai parton formaszereű tábora van, hol is öszszeszedett hadait rendezgeti. Egyike legmunkásb ügyviselőinek évek óta Irlandban működik, 's fogad fel katonául embereket „kivándorlási terv” ürügye alatt, 's minthogy a kivándorlóknak szabad átvitelt, jó napidíjt 's gazdag földet igér Amerikában, 's e mellett még azt is, hogy jövő évben családait is utának szállíttatandja, ennek következtében olly tömördek számmal tolong hozzá a nép, miszerint már a hatóságok is figyelmesekké lőnek ez esetre, 's a limerichi várostanács például tanácsosnak tartotta polgártársait nyilvánosan ovatni e kalandortól. Londonban a tábornok ügynökei két nagy gőzöst vásároltak, miknek egyikét jelenleg hadi fregattá változtatják; azonkívül egy nagy vitorlahajót is béreltek, mellyen az ujonczok elszállítandók, 's vásárolnak fegyvert és löszert nagy mennyiségekben. — Az ezt közlő hirlap sürgetve hiva fel az angol kormányt: lépjen föl ez emberek ellen, kiknek vállalatjuk ugyan nem csekély kilitással bir a sikerre, de nagyon sok szerencsétlenséget 's vérontást fogna okozni.

A „Great Western” legutóbbi alkalommal Uj-yorkba szerföltöt viharos utazás után érkezett meg; névszerint sept. 20's 21én nagy szélvész uralkodott a tengeren. Legelőször a jégház szakított el, aztán egy hatalmas hullám a kereket zuzta öszsze ugyanazon oldalon 's majdmajd a kapitányt is elsepré, ki azonban szerencsésen megszabadult. A viz a hajóban folyvást növekedett, daczára a meg-erötötett szivattyuzásnak; 21's 22ke közti éjjelen a vitorlák leszakadoztak zsinegeikről 's rongykint lengedeztek a légben, 1 órakor éjfél után pedig egy roppant hullám ütö meg a hajót, iszonyu recsegés következett 's folyamkint ömlött az ár a földéltre 's itteni szobákba. Az utazók rémületen ugráltak fel fekhelyeikből 's borzasztó jajkiáltás árulá el a félelmet, mely mindnyájokat elfogá. A recsegés a hullám okozta, mely az egész palánkerítést leszakította a földéltre. A szél mindinkább dühöngött, az egész oczeán tajték-tömeggé vált; legközelbik estén egy pap 60 személyt áldoztata meg. Csak harminczhat óra lefolyta után kezdett az orkán dűhe csilapodni; ez idő alatt husz különféle irányról fűtt. Egy izben a forgószél legfőbb veszéllyel fenyegeté már a hajót, de a gép megtette a maga kötelességet 's a hajót ismét folyamába hozta. Miután a veszély elmúlt, az utazók isteni szolgálatot tartottak, 's a kapitány-nak és legénységnek hálaíratot zavartak 's egyszersmind 200 font sterlinget gyűjtöttek ezeknek jutalmul. Azonkívül pénztöktét alapítottak, szerencsétlenségérté tengerutasok özvegyei 's árvái számára.

Portugália.

Több mint tizennégy napja — így hangzik egy lissaboni levél oct. 7kéről — hogy Palmella-miniszterség lábai alatt a föld megásatott. A bank a királynőtől, Diez közbenjárása által, titkon utasítást nyert, miszerint pénztárait zárja be, hogy így minden hitel szűnjék meg, 's a politikai zavarokhoz még a kereskedelmiek is járuljanak. Ennek következtében a miniszterség a seregek fizetésére megkivántató 1 1/2 millió frankot fel nem hajhászhatá. 3 tagja a kabinetnek erélyes rendszabályokat javasolt, de Palmella igenis diplomaticus jelleme nem engedte létesítésüket. Majd naponkint küldözgeté a spanyol követség Cabral levelezésé Diezzel 's a királynóval a várbá, Diez gyakori és hosszas értekezéseket tartott a franczia ügyviselővel, Saldanha több titkos kihallgatásban részesült. E közben a hatósági órség volt parancsnoka, dom Carlos Mascarinas,

szenvédelyes cabralista, ki Lissabonban maradt, az ezredék egykori ezredesei 's parancsnokainál eselszövényeskedett 's őket a királynő nevében megnyeré. Oct. 4kén minden elő volt készítve, de a csapás csak 6dikai éjszakán vitetett véghez. Az özszeesküdték, kik a jelszó birtokában voltak, részint a palotában, részint annak környékén rejtőztek el. Éjféltájban a királynő Palmellát és Bomfint, a kabineti elnököt 's osztály parancsnokát, 's néhány jelentékes státustisztviselőt magához hivatott, kabinetváltoztatási határozatot nekik megjelentendő 's egyszersmind Palmella herceggel az új miniszter. kinevezeteléséről szóló okiratot közlendő, mit is következő szavakkal tón: én Saldanha marquist biztam meg új kabinet-alakításra. Palmella közbeszólására, miszerint veszélyes lenne az országra nézve az egész népség ohajlását néhány héttel egy olly dicső forradalom után félreismérni, a királynő ezt válaszul: Saldanha ép úgy barátja a szabadságnak, mint akárki más. Az ellenszegülés tovább huzódott, de ismételt biztosítások közt, miszerint nem ellenforradalomról van szó, Bomfim elvégre rábíratott egy parancs-alakításra, mely által napviradatok a helybeli őrséget a Terreiro térre, közelébe a várnak, özszehevatták. Miután mind ez megtörtént, a királynő visszavonult, 's Palmella és Bomfim is el akartak volna távozni, egy szolgálattevő tiszt azon nyilatkozattal lépett elő, miszerint mindketten továbbig foglyok 's a palotát elhagyniok nem szabad. Még 6kán, este 6 órakor, ott voltak. Reggel, fölébredtük Lissabon lakosai a várost ostromállapotban találták: az utcák sergekkel voltak elterelve, cirikálók jártak szerteszéjjel, valamennyi őrség megkettőztetett, minden fegyver megtöltetett, a pattantyusság, erős zászlóalj védkíséretében a Terreiro térre állították, a Diarióban az új miniszterek nevei 's a királynő nyilatkozványa voltak olvashatók. Nem sokára megtudták, mikép az ezredék ismét régi ezredeseik parancsai alatt állanak. Dom Carlos Mascariñas nagy egyenruhában nyilvánosan jelent meg, testvére Fronteira marquis mint lissaboni polgárhatalmós 's Terceira herceg mint az éjszakai osztály parancsnoka, helyét ismét elfoglalta, utóbbi éppen egy tükör 's két segéddel Portóba szándékozott menni. A nemzeti őrség feloszlatott, minden alkotmányos biztosíték 30 napra felfüggesztetett, az új miniszterség, Saldanhával élén, diktatori hatalommal ruházott fel. Noha tíz conto alig volt előbb a státuspénztárban, hirtelen elég pénzök volt, a nem fizetett katonaságnak e napra kétszeres zsoldot adni. E közben azonban a forradalmi párt főnökei is siettek Vasconcellos Caesarhoz csatlakozni, mások a tartományokba mentek, hol a mozgalom kezdődött. Ez jelen pillanatban a dolgok helyzete.

Későbbi hírek szerint Minho tartomány ismét lázongott. Terceira herceget a tartományiak elfogták, — az új miniszterség nem bírta a nép bizalmát. Das Antas gróf — az éjszakai sergek parancsnoka — kinek a királynő marquiságot ígért, ha a dolgok új rendét javolja, az alatta levő sergekkel Bragába vonult vissza 's kormányzóságot kiáltott ki az ifjú dom Pedro herceg nevében. Costa Cabral, kinek nagy része volt az ellenforradalomban, hallomás szer-

int a madridi követségi állomást nyeri meg. Testvére Silva Cabral azonban, kit a nép végtelenül gyűlöl, nem lesz hivatalban. Az új miniszterek közül az elnök, Saldanha marquis, isméretes erényességű férfi, meleg barátja a dom Pedro által behozott státusintézkedéseknek, 's felvilágosult barátja mérsékelt szabadságnak. D' Oliveira visconde, az új belügy 's időközileg pénzügy-miniszter, egy időig elnöke volt a fő számviteli tanácsnak 's isméri jól a pénzügyeket. Előbb meleg cabralistának mutatkozott. Farinho, a mostani pénzügy-miniszter, előbb elnöke volt a lissaboni kereskedelmi törvényszéknek. Don Manuel de Portugal, az új tengerészeti miniszter, középszerű képességű, de becsületes jellemű férfi, mit többi társairól is mondhatni.

Lissaboni 's coimbrai levelek újabb világot hintenek a legközelebbi forradalomra 's egyszersmind jelentik, miszerint a legelszántabb visszahatás emelkedik ellene. Vezér-fonalát ennek képezik a pórendületek Cintrában 's annak környékén. Több mint 800 személy volt állítólag ez özszeesküvés titkaiba szöve, — maga Palmella h. 's valamennyi főbb rangú cabralpárti tiszt. Hogy a felforgatás célja nem volt az alkotvány fenntartása, bizonyítja azon körülmény, miszerint minden alkotványos biztosítékot 's az özszeesküvés szabad működését egy egész hónapra felfüggesztették. E mellett kar-öltvéjártak a letételek, a Palmella minisztersége alatt kinevezett hivatalnokok 's tisztek helyébe a Cabral korabeliek léptek. — Oct. 10kei coimbrai levelek szerint polgárhatalmós Loulé marquis, a királyház közel rokona, legtekintélyeseb lakosok egyetértésével, az egész ellenforradalmat semmisnek, törvénytelennek nyilatkozta. Minden oldalra hírnökök küldettek, hogy a tartományokban hasonló érzelmet gerjesszenek. Majd valamennyi város a Lissabonba vezető uton állítólag e mellett nyilatkozott.

Spanyolország.

Madridból oct. 18áról írják: a közbocsánati rendvény mai nap reggel jelent meg a Gacetéban. Valamennyi katonai személy ezredestől kezdve, valamennyi státus-hivatalnok tartományi főnöktől lefelé, 's egyéb politikai vétkesek, kik nem működtek tagokul valamely forradalmi juntában, tökéletes megkegyelmezést nyernek. Ha fogva ülnek, tüstint szabadságba helyeztessenek; ha külföldön élnek, fel vannak jogosítva tüstint vizsdatérésre hazájokba. A többi politikai vétkes, kik nem foglaltak a három említett osztályban, egyesleg 's különös körülmények szerint nyernek kegyelmet, mihez további intézkedések vannak folyamatban. Mindazok, kik mint párthívei don Carlosnak, Izabella királynő trónja ellen fegyvert viseltek, vizsdatérhetnek Spanyolországba, előre kiköve, hogy az említett három osztályba kell tartozniok, 's előleg ő felsége illető követségeinél külföldön a megszabott alattvalói esküt tegyék le. Don Carlos többi követője, kik nem tartoznak a megállapított három osztályba, egyenkint kötelesek hazatérési engedélyért folyamodni. Csak nemrég nyert kegyelmet illetően módosított egy volt doncarlosi miniszter, ki már Madridban is él — az egykori pénzügy-miniszter Labandero.

A politikai bünyeledéshez egy más királyi rendvény van csatolva, mely kisebb vétségekre tökéletes bocsánatot oszt. Mikép várni lehetett, ezen rendvénynek kedvező benyomást okoztak; csak hogy kissé későn érkezének. — A tegnapi udv. tánczvigalmon Bulwer özszeesküvés követségi személyzetével jelent meg, 's szokatlanul barátságosan viselte magát Bresson gróf francia követ irányában. Igen kíváncsiak vagyunk: vajjon ma este a francia követségi palotában tartandó tánczvigalmon, melyre az idegen képviselők státusegyenruhában meghívatvák, jelen fog-e lenni.

Az angol követ által oct. 5kén a spanyol kormány-nak benyújtott jegyzékben az utrechti szerződésre történik hivatkozás, továbbá az orleansi háztól ugyanakkor tett lemondásokra, V. Filöp odavonatkozó törvényire 's az 1725. april. 30kai bécsi szerződésre, melyben az orleansi ház lemondása spanyol trónöröklésről, világosan 's határozottan elismértetik 's kimondatik, miszerint a francia 's spanyol koronának semmi esetre nem szabad ugyanazon személyre vagy ágra esnie. Ezen határozatokhoz képest ki nyilatkozta az angol kormány, hogy az infanszó 's Montpensier herceg közti házasságból netán származandó egyedeket nem mint spanyol trónöröklésre képeseket, sőt inkább mint innen kizártakat fogja tekinteni. Ezt nyilvános 's legünnepélyeseb módon kijelenteni a brit kormány kötelességének tartja, fenntartván magának az e házasságból netán eredhető villongások esetében azon félhez állani, mely a védelmet jogszerűen megérdemli, 's hogy tán egyik rész se hivatkozassék a dolgok nem tudására.

Franciaország.

A gyakori nagy esők következtében oct. 19ke óta Franciaország több vidékein a folyók kiáradtak 's nem csekély károkat okoztak. A levelposta több helyről elmaradt, vagy későn érkezett rendeltetési helyére. Orleans mellett a víz a vierzoni vasutvezeték egy részét elszakította, 's így a pályavonal megnyitása, mely decemberben vala törtéendő, határozatlan időre elhalasztott. Leginkább Loire, Allier, Loire-et-Cher 's Loiret megyékben, de főleg Orleans vidékben dühöngött az árvíz, mindazáltal más megyék is több kevesebb kárt szenvedtek. Az egész Loire-völgy elláthatlan tenger volt. Valamennyi toronyból vészharangok kongtak. Hidak, töltések 's házak lónek az ár martalékai, több falu részben elromboltott. Feurs 's Bren közt a kecsipostáról három utazó vízbe fullt. Dumon a közmunkák minisztere gyorsan elutazott, szemügyre veendő a kiáradott Loire által okozott károkat a központi vasuton. De már úgy látszik, legfőbb pontját érte az árvíz; a Szajna, mely aránylag kevés kárt okozott, oct. 21—22kei éjjelen ismét leapadt; hasonlóan innak Rhone felől is Lyonból oct. 21kéről. Loire árja az 1810. 's 1789kit felülhaladta. Párizsban 's egyéb városokban aláírások nyitattak a víz által károsultak fölségelésökre.

Egyébir.

A porosz király Herchel csillagász nővérét tudományos törekvései elismerésül nagy arany érdempénzzel ajándékozta meg.

88ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1846.

Fölvívás a gyáralapító részvénytársasági tizesrészenyek 7dik részletének befizetésére.

A t. cz. részvényesek tisztelettel fölszólítanak, hogy illető tizes részvényeik hetedik 12 1/2 petes részletét

folyó 1846dik évi december 1jétől bezárólag 15keig az alapszabályok 11. §-sza értelmében befizetni sziveskedjenek. A befizetés történik Pesten az egyesületi pénztárnál (szélelőcsa, gr. Pejachevich ház 2dik emelet), és a vidéki ügynökségeknél. Kelt Pesten, november 1. 1846.

A gyáralapító részvénytársaság igazgatósága. 1—3

Fölszólítás

a magyar kereskedelmi társaság nevében.

Igazgató ifj. Szabó Pál a f. h. 21én megszökvén, e sajnálatos esemény következtében mind magának a kereskedelmi társaságnak, mind azoknak, kikkel üzleti összeköttetésben áll, közös érdekök hozza magával, hogy a társaságnak activ és passiv állapota, és különösen a volt igazgató által a társaság rovására a legközelebbi időkben irhatott kötelezések hová hamarabb biztosan megtudassanak, 's teljes világosságba hozassanak: miszerint a dolgok valódi állásához képest czélszerű intézkedések tétethessenek. — Ennélfogva: mind azok, kik a magyar kereskedelmi társaság irányában bármilyen követelést igénylenek, ezennel fölvívatnak, hogy követeléseiket velünk alulírottakkal a folyó évi november 30ik napjáig tudatni sziveskedjenek; ellenkező esetben volt-igazgató Szabó Pál által elvállalt kötelezettségek, melyek azon napig be nem küldetnek, figyelembe vétetni nem fognak. Kelt Pesten october 25. 1846.

A m. kereskedelmi társaság igazgató választmánya. 2-3

Gyári jelentés.

A zajugróczyi posztógyár igazgatóságának szerencsége van a tisztelt közön-

ségnek tudtul adni, hogy mindennemű gyártványainak raktára Pesten színháztér Lepora-féle 5ik sz. a. házban f. évi novemb. 1jén megnyitattik, 's ezen időtől fogva, minden pesti vásáron nyitva álland, és a közönség eddig tanusított bizalmának ezental is lehetőleg megfelelni törekedünk. — Kelt Zay-Ugróczon, 1846. évi octob. hó 12kén a zajugróczyi posztógyár igazgatósága. 1—2

Tanszéki pályázat.

Folyó évi mindszentho 13án 38,903. szám alatt kelt kegyes intézvény következtében a pesti magyar királyi tudományi egyetemnél megüritt magyar nyelv és irodalom tanszékének betöltésére, a bölcsészeti kar előtt Pesten tartandó esődületi pályázat hatánapjaul 1847ik évi martius 30ika tüzetett ki. Kelt Pesten 1846ik évi october hó 26án. V a r g a y K á r o l y m, k. Egyetemi helyettes tanácsjegyző. 3—3

Pesten Eggenberger József és fia könyvárusoknál, 's általuk a hazabani minden könyvárusnál kapható: Szegény gyermekek könyve. Nádor ő es. kir. főhercegsége félszázados hivatalkodása kedves emlékére. Irta Fekete János. Ara közönséges papíron 's kötve 6 kr; velinen 's kötve 24 kr. p.p.

E könyvecskét — melyből tek. Vas megye lelkes karai és rendei folyó év sept. havában tartott közgyűlésekben, szegény gyermekek közti kiosztásul, 600 példányt rendeltek meg — a fötiszteledő klerus, a tekintetes megyék, földes urak, iskolai elöljárók, tanító-figyelmebe, pártfogásába ajánlani bátorkodunk. 3—3

Két vízerömüi sajtó

Két tökéletesen jó állapotban lévő, 's különösen Stearin gyertyagyártásra alkalmas Vízerömüi sajtó

az ó-budai hajógyárban eladandó, 's hol naponként megzemléhető. A. O. val jegyzett írásbeli tudósításokra is adatik kimerítő felelet. Bővebb értesítést vehetni az igazgatóságnál Ó-Budán. — 3—3

Dunavizállítás: Budán, nov. 2kán: 5' 9" 6" az 0 felett.